EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 15. sept. 1973
Nr. 71 (3859) 15. aastakäik

Erlander silub üle baltlaste väljaandmise

Just valimisteks ilmusid end. peaministri Tage Erlanderi memuaarid, milles ta m.h. käsitleb ka 1946-nda aasta baltlaste väljaandmist venelastele. Nagu selgub, on ta olnud väljaandmist pooldajate hulgas ja tema motiiviks olnud, et N. Liitu ei tohi kohelda teistiti kui teisi liitlasi. Memuaaride seda osa on Arbetaren'i peatoimetaja Ahto Uisk oma vaatluste teises osas 7. septembril pealkirjastanud "Undanflykter om baltutlämningen" (Kõrvalepuiklemised baltlaste väljaandmise kohta).

Arbetaren kirjutab:

– Baltlaste loos oli Erlander selle poolt, et väljaandmine teostatakse. Ta motiveerib oma seisukohavõttu kahel viisil. Kõigepealt ei pidanud ta kohaseks N. Liitu eri viisil kohelda.

Teiste sõnadega: Rootsi ei tohtinud eeldada, et N. Liidule väljaantud inimesi oleks koheldud kuidagi teistviisi kui näit. Inglismaal. See on väga abstraktne argument.

Keegi ei kahtle selles, et need,

Järg lk. 11

Käsikiri süüdistab okupante

"Pöranda alt" on läände smugeldatud okupante süüdistav käsikiri, mille on kirjutanud näitekirjaniku Hugo Raudsepa 1965 aastal surnud tütar Viiu Raudsepp-Tulk ja kannab pealkirja "Minu isa Hugo Raudsepa hukkamine Siberis". Stockholmi jõudnud käsikirja kirjastab EMP-EMP-Välis-Eesti kirjastus. Autor, kes enda elu ise lõpetas, oli mõelnud käsikirja saata vabasse maailma, mis ka hiljem on toimunud.

Hugo Raudsepp on surnud vägivaldset surma N. Liidu vangilaagris Siberis 16. septembril 1952. Käsikiri kirjeldab tema hävitamslugu N. Liidu rezhiimi poolt kirjanduslikult: selles on isiklikke mälestusi, Hugo Raudsepast järele jäänud märkmeid, samuti tema vangistusekaaslaste andmeid.

Autor ütleb, et temal on kohutav eelaimus isa vangistamisööst alates, et ka tema sureb varsti ja mitte loomulikku surma, tuues esile seda kohutavad psüühhilist pressi ja hirmu, mille perekonda tõi isa vangistamine ja mida ta lapsena pidi üle elama.

Meditsiiniõena on tal talnud ravida patsiente, kes samataoliste elamuste ajel elasid alalises ja vastupandamatus hirmus, kuigi nad olid alaealised.

Ka tema oli kaheksa aastane, kui isa Merivälja majast ära viidi ja emale topis suhu pandi, et ta karjuda ei saaks. Autor nimetab ennast "Punase saatana ohvriks".

Kunstihooaeg avati skulptuurinäitusega

Kunstik Otto Paju, Eesti Kultuuri Koondise kunstisektsiooni esimees, tutvustamas Ernst Jõesaare loomingut, millest paistavad tema selja taga kolm portreebüsti Erich Kaljotist, Arvo Mägist ja Elmar Pettaist (EPL-foto Lepper).

Ernst Jõesaare skulptuuride näituse avamine Stockholmi Eesti Majas möödunud laupäeval kujunes eriliseks kultuurisündmuseks, kuna tegemist on esimese sellise puhtakujulise skulptuurinäitusega autori elutöö ulatuses. See oli väärikas hooaja avamine, mida toimetasid Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid ja esineja loomingu tutvustajana kunstnik Otto Palju.

Kogunenud oli arvukalt kultuuri- ja valiku elu tegelasi ning kunstihuvilisi, neist paljud portreeteeritud Ernst Jõesaare ulatuslikus portreeskulptuuride galeriis, milles millest põgusa ülevaate andis seinale asetatud fotodekogu.

"Mitmepalgeline, sügav ja nägev", ütleb Ernst Jõesaare loomingu kohta EPL kunstiarvustaja Eevi End.

Moskva pahandab ROOTSI kriitika pärast

MOSKVA (EPL) – "Keegi ei tohi unustada, et respekt ja mittevahelesegamine teiste riikide sisemistesse asjadesse on loomulik alus rahvusvahelisele suhtlemisele ja nurgakiviks rahvusvahelises õiguses ning Liitunud Rahvaste põhikirjas", kirjutab N. Liidu telegraafiagentuur kommenteerides Rootsi välisministri Krister Wickmani ja Austria kantsleri Bruno Kreisky poolt avaldatud kriitikat Moskva kampaania puhul aatomfüüsiku Sahharovi ja Nobeli-laureaadi Solzhenitsõni vastu.

Tassi artikkel, millele on alla kirjutanud kommentaator Igor Orlov, on Kremli reaktsiooniks eelnimetatute seisukohvõttudele ja ilmselt mõeldud hoiatavate märkustena nii Rootsile kui Austriale, kes Moskva arvates on selles küsimuses end "halvasti ülal pidanud".

Õieti oli Austria kantsler esimene, kes protesteeris, talle järgnes Saksamaa valitsuserakond ja alles siis Rootsi välisminister. Kõik need on Moskva arvates "rikkunud rahvusvahelist õigust" ja häirivad koostööd ja pinge vähendamispüüdlusi.

Järg lk. 11

Ka Churchill tarvitas teisi PEENRAHANA

LONDON (EPL) – Nüüd selguvad üha enam suurriikide sõjaaegsed mahhinatsioonid ühenduses nende dokumentidega, mis nüüd vabanevad saladuse katte alt ja avaldatakse. Londonis nüüd avaldatud sõjaaegsetest dokumentidest selgub, et ka Winston Churchill tarvitas oma poliitikas teisi n.ü. "peenrahana".

Nagu selgub, oli Winston Churchillil kartus, et Roosewelt võiks nõustuda Hong Kongi tagasiandmisega Hiinale.

Dokumendid kinnitavad veel, et Churchill oli see, kes avaldas Poola eksiilvalitsuse juhile Mic-

Järg lk. 11

Tasustik Raamatukogu

EPL Laupäeval, 15. sept. 1973

NORRAS

Norra rahvas käis valimistide juures esmaspäeval, seega otse enne valimisi Rootsis. Olukorrad naabrite vahel on tugevasti erinevad, mispärast on raske uskuda, et kristalliseerunud valimistulemus naabermaal tugevamalt võiks mõjustada siinset tulemust. Kõigepealt on Norras tegemist tervelt 14 erakonnaga ja nagu Rootsigi avalikkuse ehmatuseks selgus, on seal kommunistide osatohtsus mitmekordselt tugevam kui siin.

Niinimetatud sotsialistlik valmisliit, mis ühendab kommuniste ja neile lähedal seisvaid radikaalsotsialiste, viis nimelt stortingetisse tervelt 16 rahvasaadikut ja kindlustas sellega sotsialistliku valimisvõidu üheainsa mandaadiga, vaatamata sellele, et Tryggve Bratteli sotsiaaldemokraatlik tööerakond samadel valimistel kaotas tervelt 12 kohta.

Nii on marksistliku ideoloogiaga erakondadel kokku 78 kohta rahvaesinduses (sotsiaaldemokraatidel 62 ja kommunistlikul blokil 16) kodanlike erakondade 77 vastu. Ei aidanud peaminister Lars Korvaldile valijaskonna poolt antud usaldus tema Krsitliku rahvaerakonna rohkete uute mandaatide näol. Tulemuseks on ilmselt, et k a o t a j a, s.o. Tryggve Bratteli oma sotsiaaldemokraatidega, kujuneb v õ i t j a k s selles mõttes, et ta on loomulik valitsuse moodustaja kui suurima vaskpoolse erakonna juht.

Ei ole aga kahtlust selles, et ta uues olukorras jääb tugevasse sõltuvusse kommunistidest nii siis kui ta nad valitsusse võtab või ka siis, kui ta moodustab vähemusvalituse nende toetusel.

On selge, et kommunistide toetus talle ka midagi maksab. Ja seda tugevamal määral kui Rootsis, kus Palme sotsiaaldemokraatlik vähemusvalitsus on olnud sõltuv Hermanssoni vpk toetusest niipea, kui opositsioon mõne ettepanekuga ei ole nõustunud.

Mis Rootsisse puutub, siis võib uskuda, et Norra vasakäärmuslike pisiparteide n.n. valimisliit võib tulevikus ahvatleda ka siinseid kommunistlikke grupeeringuid koos töötama, et suuremat mõju valimistel saavutada. Esialgu on nad siin omavahel tülis ja sotsiaaldemokraatidel on seega tõsisemalt tegemist vaid vpk-ga.

Nato-maa Norra jäi viimasel hetkel välja Euroopa ühisturust, kuna tookordse kodanliku valitsuse keskerakondlik (senterpartiet) peaminister Borten mängis kahekordset mängu, mis paljastamisel viis valitsusevahetuseni. Temale järgnenud sotsiaaldemokraat Bratteli pooldas liitumist ühisturuga kui loogilist lisandit kaitsetehnilisel kuuluvusele läände, kuid kaotas selles küsimuses rahvahääletuse.

Norra eriseisund kalandusmaana osutus oluliseks takistuseks meeleolude kogumisel ühinemismõtte ümber. Ja ka seekordsetel valimistel on märgata, et Euroopa ühisturgu pooldanud erakonnad on tagasi läinud ja selle vastased võtnud. Senterpartiet, keskerakond, kes oma seisukohta muutis, ei ole aga ilmselt erilist valuutat Borteni kahekordsest mängust saanud.

Nüüd paistab seega, et sotsiaaldemokraatide valitsuspositsiooni jõudes ühisturu küsimus jääb tahaplaanile. Vaevalt Bratteli teistkorda enam riskib opinioonile vastu astuda, pealegi on tulevane "seljatugi" veel rohkem vasemal mitte ainult ühisturuga liitumise, vaid isegi sellega sõlmitud kaubalepingu vastu.

Võib eeldada ka survet Norra väljatõmbamiseks Natost kommunistide suunast, kuid kui norra sotsiaaldemokraatide varasemat poliitikat vaadelda, siis võib uskuda, et nad selle küsimuses järele anda ei taha. Seisaks ju väike NOrra sel juhul üsna kaitsetult, kuna tal puudub Rootsi viisil majanduslik jõud oma kuluga kaitsejõudude ülalpidamiseks, mis kuidagiviisi võiksid omada "aeglustavat toimet" võimaliku ründaja vastu, mis ainult võiks tulla idast või siis ka Põhjast, kus väikesel kitsal riigil on ühispiir N. Liiduga.

Norra lahkumine Natost kujuneks kahtlemata äärmiselt ohtlikuks teistele Skandinaavia maadele ja mitte ainult sellele maale endale. Norralased on elanud Hitleri okupatsioonis ja nende maa põhjaosa on olnud venelaste valduses. Kogemused kahtlemata hoiatavad.

Hääletevahekord 78:77 stortingetis vaevalt rahuldab Brattelit, kui ta valitsuse peaks moodustama. Huvitaval kombel oleks ka kodanliku võidu puhul oma "kaalukeel" tekkinud ja seda "maksuvaenlase" Anders Lange äärmusliku erakonna näol, milline puhtkujulise demagoogilise programmiga suutis saavutada neli kohta. Lange ei hoolinud üldse, k u s t riik raha saab, ta meelitas valijaid vaid maksude suure vähendamisega. Selline kaalukeel olnuks ka kondalikule poolele vägagi tülikas.

Nii ei ole Norra rahvas suutnud s e l g e t vastust anda enda valitsemise küsimustes ja tõenäoliseks võib pidada, et valitsema tulev erakond varsti peab rahva uuesti valimiskastide juurde kutsuma, et selgemat vahet saada jõudude vahel.

Äärmuslike vasakpoolsete edu peaks aga hoiatuseks olema kõigile Skandinaavia riikidele, kus ka sotsiaaldemokraatia on kaasa teinud n.n. vasakule väändumise. See võib kasvada ülepea.

Ja kodanlikule opositsioonile, kes vaatamata, et hääletajate hulgas neil oli kindlalt üle poole pooldajaid, meenutas koatus mandaatide jagamisel nende suure killustuse ebaotstabekohasust — ka siin oleks valimisliiduga võinud saavutada rohkem mandaate kui nüüd.

KLA

Rootsis

Välisminister Krister Wickman söna tõsises mõttes üllatas oma reageerimisega praegu N. Liidus teisitimõtlejate vastu käimasoleva kampaania suhtes. "Käimasolev kampaania teistimõtlejate vastu raskendab maadevahelise usalduse loomise võimalusi ja ei saa kauks olla pinge vähendamise asjale ütles välisminister, kes imestas, et N. LIit ei suuda ära kannatada opositsioonilisi hääli.

Muidugi ei saa diktatuur kannatada teistimõtlemist, veel vähem aga teisitiütlemist, mis nii Sahharovi kui Solzhenitsöni juhtudel on toimunud.

Veel vähem kannatab diktatuur kriitikat väljaspoolt ja välisministri väljendustę loogiline resultaat ei jäänud tulemata: Tass avaldas imestust, et Rootsi välisminister on "seganud N. Liidu siseasjadesse" ja unustab ära printsiibi, et seda ei tohi teha, kui soovitakse pinge vähenemist. Teatavasti on see üks N. Liidu t i n g i m u s i Euroopa julgeolekukonverentsil.

Kremli reaktsioonile vaatamata oli Wickman seekord väljas inimõiguste ja demokraatia nimel — teises suunas kui see on viimastel aastatel olnud tavaline. Ja see on tervitatav.

Mõningaid näpunäiteid valimisteks 16. sept.

Käesoleval pühapäeval toimuvad Rootsis valimised. On olemas mitmeid võimalusi kuidas seda teha. Allpool mõningaid näpunäiteid.

Postkontoris. Sinna on vaja kaasa võtta vaid hääletuskaart ja isikut tõendav dokument. Kui on olemas valimissedel soovitud partei kohta, on ju hästi, kuid hädavajalik see ei ole. Postil on nimelt olemas n.n. partei-markeeringuga valimissedelid riigipäeval esindatud parteide jaoks.

Neid on olemas kõige kolme valimise kohta — riksdag, landsting ja kommunalfullmäktige. Peale selle on olemas tühje valimissedeleid, kuhu saab märkida soovitud partei nimetus ja eventuaalsed kandidaatide nimed.

Suurem osa postkontoritest on avatud valimispäeval kell 10-11 ja 15-16. Seda on hea teada, kui keegi näiteks viibib reisil.

Volinik või abikaasa kaudu. Kui sa peaksid haige olema, või invalliduse või kõrge vanaduse tõttu pole sul endal valmissedelit ära anda, on võimalik hääletada n.n. "valsedelsförsändelse" läbi.

See tähendab seda, et keegi teine annab su valimissedelid ära. "Keegi teine" võib olla volinik või abikaasa. Volinik peab olema 18 aastat vana ja peab olema valija laps, lapselaps, isa, ema, öde-vend või ravija.

Volinik tohib anda ära sinu valimissedeli-saadetist valimislokaalis, mis on märgitud hääletuskaardile, või siis ka postkontorisse.

Abikaasa tohib anda valimissedeli-saadetist kõikides kohtades, kus on võimalik hääletada (valimislokaalid, postiasutused, rootsi võimude juures välismaadel, laevadel). Niinimetatud abikaasa-hääletamiseks ei pruugi olla erilist põhjust.

Kui sinu valimissedeli-saadetis ära antakse, peab olema kaasas sinu hääletuskaart ja isik, kes seda ära annab, peab end legitimeerima. See kehtib nii abikaasa kui voliniku kohta.

Vajalikke erilisi ümbrikke on olemas parteide valimisbüroodes, postil, valimiskomisjonides või kõikjal kus saab hääletada. Lähemat informatsiooni vahendab broshüür, 'Så här gör du när du röstar", mis on kõikidele hääleõiguslikele välja saadetud.

Valimislokaalis. Endastmõistetavalt võid sa hääletada omaenda valmislokaalis. Kus see paikneb ja millal see on avatud, seisab sinu hääletuskaardil. Sa peaksid hääletuskaardi kaasa võtma — see lihtsustab protseduuri — kuid absoluutseks tingimuseks see ei ole.

Kontrolli igaks juhuks ka valimislokaali aadressi, kuna see võib tänavu olla uus. Suurem osa valmislokaalidest on avatud valimispäeval kl. 8-21.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor

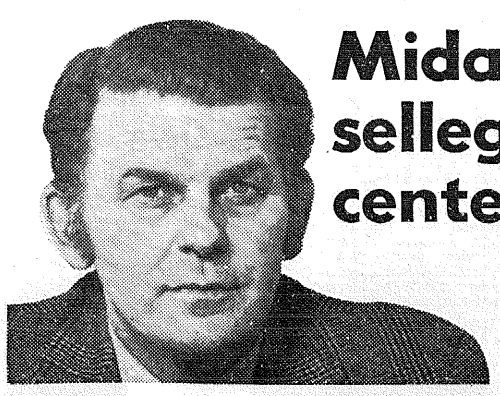
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 331 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 158:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 67:-
Kuu ..... kr. 16:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1973

Meeldiv miljöö detsentraliseerides

Mida mõtleb sellega centerpartei?

Kui tööstused ja elanikkond koondatakse üksikute suurlinnade piirkonda, tekivad raskesti lahendatavad miljööprobleemid. Selle kohta on juba liig palju näiteid olemas.

Et nendest probleemidest jagu saada, tuleb selline kontsentratsioon tõkestada. Tööstuslik toodang ja teenindamine tuleb detsentraliseerida. See loob paremad miljöötingimused nii nendele, kes elunevad kontsentreeritud aladel, kuid ka harvemini asustatud piirkondade elanikele.

Majandusliku ja poliitilise jõu detsentraliseerimine tähendab üksikisiku mõju kasvu ühiskonnale.

See annab kodanikele suuremad võimalused otseselt kaasa mõjuda oma miljöö kujundamisel — nagu elamumiljöö, töömiljöö ja vaba aja veetmise tingimused.

Detsentraliseerimine loob meeldiva miljöö eeldused, asetades tsentrumisse inimese.

Arvi Islandi-kiri:

Saare ainuke eestlane

REYKJAVIK (EPL) — Islandi-reisil viibides on üsna loomulik võtta kontakt siin eluneva — ja teadaolevalt ainsa — eestlasega Islandil, Evald Miksoniga ehk Edvald Hinrikssoniga, nagu tema nimi kõlab islandi tava kohaselt. Selline nimemuutus pole siiski enam obligatoorne, kuna Islandil on kehtestatud vastav seadus, mille järgi võivad välismaa päritoluga islandi kodanikud kanda oma endist nime. Nõnda võime siis ka siinkohal täie õigusega nimetada Edvald Hinrikssoni tema endise nimega — Evald Miksoni.

Evald Miksoni pole tundmatu nimi eestlastele, peamiselt nendele vanemast põlvkonnast, kes on oma nooruses tunnud huvi spordi, eriti jalgpallimängu vastu. evald Miksoni on nimelt tuntud endise jalgpallurina eesti rahvusmeeskonnas "Estonia".

Nüüd elab ta Islandi pealinnas Reykjavikis, on abielus islandlanna Sigridi Bjarnadottir'iga, kes on samuti endine nimekas sportlane käsipalli ja kergejõustiku alal. Neil on kolm last: pojad Atli ja Johannes-Hinrik ja tütar Anna. Kõik spordihuvilised. Vanim, Johannes-Hinrik, on spordiõpetaja koolis ja islandi parimaid jalgpallureid, keda on tahetud ka juba värvata elukutseliseks välismaale.

Ühes käesoleva aasta islandi "Idrottsbladid'is", kust on võetud ka juuresolev pilt, esineb üle viieleheküljeline intervjuu Evald Miksoniga. Selles jutustab ta üksikasjalikult eesti iseseisvusaegsest jalgpallispordist, oma sattumisest Islandile, edaspidisest tegevusest jne. Peale nimetatud pildi kuulub intervjuu juure veel kaks pilti eesti jalgpallirahvusmeeskonnast "Estonia".

Telefoneerin hommikul Loftleidiri hotellist Miksonile. Avaldan soovi temaga kokkusaamiseks. Vastus, mille saan, on sõbralik ja samas ka ettepanek kohtumiseks: ta vabaneb tööl kell 18 ja võiks pärast seda kohe hotelli juure sõita — kui sobib.

Ja muidugi, sobib hästi. Ettenähtud lennumatk Västmannasaartele (Vestmannaeyjar) on siis tehtud ja õhtupoolne seega vaba.

Mikson on lubatud ajal kohal. Temas võib kohe ära tunda sportliku hoiakuga eesti mehe, nüüd juba oma 62-aastases eas hallipäine ja mõneti ka tüsedusse kalduv. Ta tutvustab väljas oma autojuhti, Sigridur Bjarnadottir'it, üteldes: "Abikaasa täidab alati autojuhi ülesannet".

Sõidame Miksoni villasse Reykjaviki põhjaosas. Nähtub kohe, et siin kenas kodus on ka eestlus au sees: seinal Wiiralti "Tütarlaps kaameliga" ja raamis suurendatult "Eesti iseseisvuse manifest". Perekonnapea on kõigiti eesti küsimustega kursis, sest eksiil-eesti ajakirjandus on leidnud tee ka siia vulkaanide ja geiserite saarele.

Keskustelu areneb kohvilauas. Pereproua valdab ka taani, noora ja rootsi keelt, nii et kõnelus võib kulgeda mõlemal "frondil" — pereemanda ja perisanda poolel.

— Kaua olete olnud Islandil? küsin peremehelt.

— 27 aastat, on vastus. Esialgu olin ka põgenikuna Rootsis. Seejärel meremeheks eesti laeval "rosita" (end. "Vega"). Selle laevaga sattusingi Islandile. Olime tsemendilastiga Inglismaalt siia. Olid tormised päevad. Meri mässas. Laeva tüüriseadmed purunesid ja torm triivis laeva Keflaviki lahes karile. Selle laevasõidu iseloomustamiseks jatkub, kui ütelda, et olime teel Inglismaalt Islandile 25 päeva. Laev tunnistati islandi võimude poolt sõidukõlbmatuks . . . Olin eestlastest ainus, kes otsustas jääda siia, kuna leidsin, et on üksköik, kus üksik inimene elab. Kaotada polnud enam midagi. Ja siiajäämist pole ma kunagi kahetsenud. Olen siin siis elanud,agu üteldud, 27 aastat. Olen eriti tänulik tolleaegsele Eesti konsulile Islandil, praegusele õllevabriku omanikule Toomas Toomassonile — tema lahke abiga sain loa Islandi jäämise k.s.

Kuidas läks siis edaspidi?

— Soomlase Yrjö Nora soovitusel sain spordijuhiks Akureyris, selles sadamalinnas Eyjafjordi ääres Põhja-Islandil. Olin spordijuhiks kolm aastat. Esialgu niisiis Akureyris, hiljem Reykjavikis Seadsin siinse spordiväljaku juures sisse ka massaazhi-ruumi. Toimisin seega samaaegselt kahel töörindel: spordiõpetajana ja masseerijana. Jatkasin seda tegevust 10 aastat. Palk oli küll napivõitu, aga mitte ka nii väike, et poleks jatkunud äraelamiseks.

— Millal saite siis kuulsa Sauna omanikuks??

— Pärast tegevust spordiväljakul ostsin maja ja seadsin seal sisse soome sauna ja masseerimise. Tahtsin selle saunaga teha ka reklaami Soomele ja soome saunale: hankisin nimelt Soomest väljaõppinud masseerijad.

— Ja töötate jatkuvasti soome masseerijatega?

— Mitte enam. Nüüd on asjatundjatena tegevuses islandlased. Olen nad ise koos abikaasaga välja õpetanud. Sigridus (lühendatud nimi ees- ja perekonnanimest) on elukutselt farmatseut ja omab seega siis ka teadmisi, mis on rakendatavad massaazhi juures. Tema juhatab ettevõtte naisteosakonda, mina meeste osakonda. Olen varem kodumaal õppinud sanitaarasjandust: tegin läbi enne viimast sõda vastavad kursused, ja lisaks kogemused sportlikul alal — need olid eelduseks sauna ja massaazhi-ettevõtte rajamiseks. Seda soodustas suuresti asjaolu, et islandlased abistasid ettevõtte teokssaamist majanduslikult. Olen, teadagi, ise oma töö ja vaevaga rohkesti panustanud, töötades sageli kuni 16 tundi päevas.

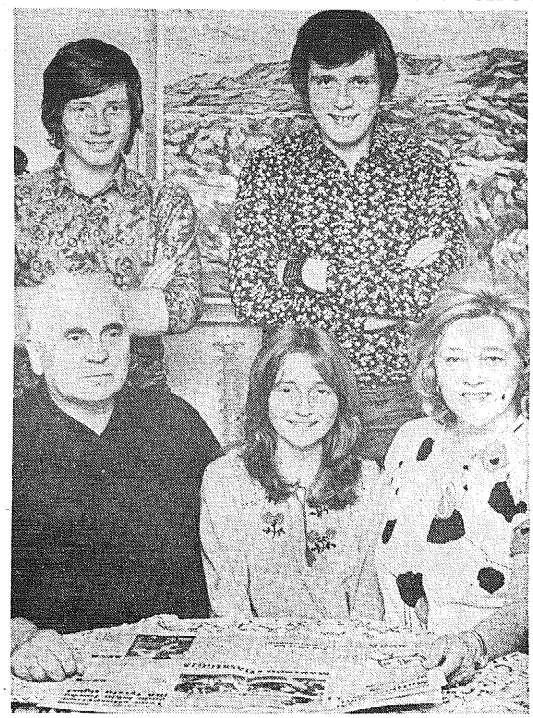
Edvald Hinrikssoni Nuddstofan Sauna (massaazhi-saun), Hatuni (tän.) 8, on viimase 10 aasta jooksul kujunenud mitte üksnes Islandil vaid ka Skandinaavias esimeseks taoliseks teraapilliseks ettevõtteks, kus eriti mehaaniline hüdroteraapia on rakendamist leidnud. Siin toimub näiteks veemassaazh sellekohase Mikro-Ray masinaga. Siin on aparaat, millega ravitakse soonte lubjastust. Siin on soome ja türgi saun ja siin toimub ka käsimassaazh ehk hõõrumine, islandi keeles handnudd. Kogu teraapiline tegevus toimub mitmes spetsiaalruumis.

Selle ravisauna omanik, kes ruume ja nendes toimuvat tegevust põgusalt tutvustab, omab praktilliste kogemuste kõrval ka teoreetilisi. Ta on kirjutanud artikleid Islandi tervisevee kohta ja teostanud veeuurimisi koos islandi. Ta ütleb: hüdroloogidega.

— Islandi vesi sisaldab rohkesti mineraale. Kuid see vajaks senisest veelgi suurmat tähelepanu. Islandi vesi on tõeline tervise- ja ravivesi: südamehaiguste, lihaste- ja luuvalude ja paljude muude haiguste vastu. Sellist ravivett esineb näiteks Geysiris, Krysuvikis, Haukadalluris, Laugarvatnis ja mujal. Iseäranis aga Islandi läänepoolses osas.

Hoolimata pikast tööpäevast oma raviasutuse juhatajana ja juhendajana on Evald Miksonil jatkunud aega ja tahtmist veel muukski. Ta on koostanud mitu tüsedat ja imponeerivat kogu ajakirjanduse väljalõigetest ja piltidest. Eriline tähelepanu ja hool on osutatud Västmanna saartele, iseäranis sellele, mis on ühenduses Heimasaarega (Heimaey), selle saarega, kus hiljuti vulkaaniline tegevus hävitas suure osa linnast — 400 maja ja ainsa tööstuse, kalastööstuse.

Sellel saarel on Miskongi lühemat aega elanud ja seal on ta ka oma elukaaslase. Sigridi bjarnadotturi, kosinud. Kogutud ja koostatud materjali lubab Mikson talletada hiljem Reykjaviki linnaarhiivis. (EPL/Mr).

Pildil, mille taustaks Islandi maastikumaaling, Evald Miksoni-Hinriksson oma perega. Miksonist paremal tütar Anna ja abikaasa Sigridur. Seisavad vasakult pojad Atli ja Johannes-Hinrik.

USA-akadeemia hoiatab N. Liitu

Ameerika teaduste akadeemia tegi N. Liidu teaduste akadeemiale selgeks, et aatomiföüsiku Sahharovi tagakiusamine valitsusvõimude või politsei poolt võib endaga kaasa tuua tõsiseid tagajärgi USA-Vene teaduslikule koostööle.

Nimetatud hoiatuse läkitas N. Liidu teadusliku akadeemia esimehele, dr. Mstislav Keldõshile dr. Philip Handler, kes on USA akadeemia esimees.

Viidates nõukogude võimude ametlikele hoiatusile, et Sahharovi võidakse kohtu alla anda kuna ta on kritiseerinu d valitsuse poliitikat, toonitab dr. Handler:

— Kui Sahharovilt röövitakse võimalus teenindada nõukogude rahvast ja inimkonda, on äärmiselt raske mõelda, et USA saab edukalt täita oma lubadusi teadusliikuks koostööks, mis oleneb ameerika teadlaste heast tahtest.

USA teaduste akadeemia pole mingi riiklik organisatsioon, kuid sellele on ametlikult usaldatud ameerika-poolne koostöö seoses vastava lepinguga.

Ka Norra välisminister Dagfinn Vårvik leidis, et Sovjeti võimude kämpaania teistimõtlejate vastu on kahjatsusväärne ja rikub inimkonna põhilisi õigusi ja vabadust.

Välisminister Vårvik avaldas lootust, et ülemaailmne reaktsioon Sovjeti poolt alustatud kampaaniale aitab luua olukorda, kus N. Liidu võimud lõpuks asuvad tolerantsemale seisukohale ka teistimõtlejate suhtes.

Lääne-Berliini sotsiaaldemokraatlik ülemlinnapea Klaus Schütz sõnas oma ametlikus kommentaaris Sahharovi-afääri kohta, et vene teisitimõtlejad nagu Solzhenitsõn ja Sahharov on ära teeninud täielikku tuge. Schütz toonitas, et praeguses olukorras on põhjust karta nende isikute tuleviku pärast.

Taunival seisukohal on veel liidukantsler Brandt ja kuulus saksa kirjanik Günter Grass. Sahharovi ja Solzhenitsõni tagakiusamist on hukka mõistnud ka Rootsi välisminister Krister Wickman. (JA).

Öpilased auvalves Venemaal

Tallinna venekeelne parteileht Sovjetskaja Estonija avaldas neljaveerulise foto Tallinna kooliõpilasest Ahti Põderist, kes pioneeri mundri, rejv käes, on valvepostil Volga kaldal Stalingradi Langenute ühiskalmul "igavest tuld" valvamas.

Kirjutisest selgub, ettervelt 25 Tallinna kooliõpilast saadeti suveks Volgagradi, endisesse Stalingradi suvelaagrisse. K. Ekkeri nimeline autor märgib et Tallinnast saabunud noored on otsekohte kohale saabudes soovi avaldanud auvalve-teenistusest Volga kaldal asetseva "kangelaste vennaskalmistul, kus langenute auks põleb öö-päev igavene tuli. Kas niisugust soovi Tallinna koolilapsed ise avaldasid või tuli see kohapeal kõrgematest ringkondadest, seda meie ei tea, kuid ajalehe-pildi järele küll seda, et eesti noortel tuleb nüüd kaugel kodukohast ööseti ja päevil relvaga "auvalvet" teha.

Ilmselt propagandalisi eesmärke taotlevast kirjutisest kuuleb lugeja, et Tallinna kooliõpilased "tunnevad suurt huvi ajalooliste sündmuste vastu Teisel maailmasõjas toimunud Stalingradi lahingupaikadel.

Samal ajal oli Nõukogude Liidust vahetuse korras Eestisse saadetud 25-liikmeline lastegrupp, kes Kloogal viibis pioneeride laagris kus "neil oli võimalus näha masendavaid paiku Koologa-Liival, mis meenutavad fashistlike õudsusi Nõukogude Eestis."

Eesti keel õpitavaim "vöörkeel" Tallinnas

Tallinna keeltekoolis algas 1. septembril registreerimine vöörkeelte kursustele (kool asub Koidu t. 97 asuvas 26-nda keskkooli hoones) ja sel puhul pühendab venekeelne parteileht Sovjetskaja Estonija" koolilte pikema kirjutise. Nagu selgub, on kaheksandat aastat töötavas koolis "vöörkeeltest" kõige õpitavam (kirjutises kõneldakse kogu aeg eesti keelest kui "vöörkeelest"), alles teisele kohale tuleb inglise keel ja viimasel kohal on saksa keel. Vene keelst pole juttu, millest jääb mulje, et kool on venelastele ja seda polegi õppekavas ja need on venelased, kes hoolega tuubivad eesti keelt.

Toimetus rõhutab mitmel korral, et eesti keele õppimine olevat suure elulise tähtsusega, enneköike igapäevases elus ja "eesti kultuurielu mõistmiseks." Eesti keele valdamise vajadust on ajalehele kinnitanud keegi nimetuks jäetud venelaqna, kes ajalehele kurtis, et ta on juba kaheksa kuud Tallinnas elanud, kuid edasi ei saavat ta siin elada ilma kohaliku keelt mõistmata.

Ajalehes jäetakse arvuliselt märkimata venelaste hulk, kes eesti keelt õpivad. Kursused on kahesugused — algajaile kestavad eesti keele kursused kolm aastat ja neile, kes natuke juba eesti keelt oskavad, kaks aastat. Eesti keele kursused toimuvad hommikuti ja õhtuti kolmel nädalapäeval.

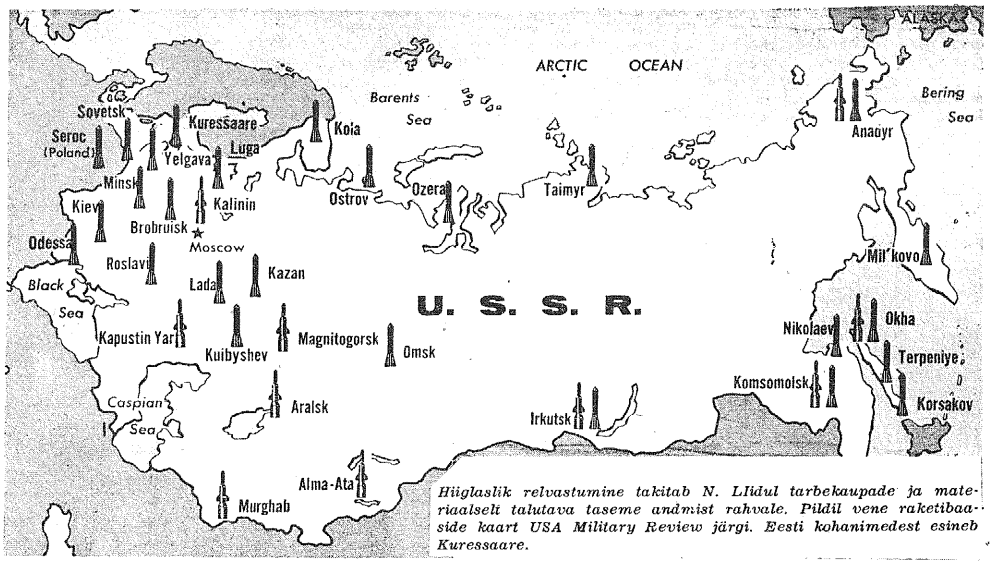
Osavõtt kursustest on soovijaile võimaldatud nii, et nad võivad oma soovikohaselt aega valida, kuid see tuleb igal semestri algul registreerimisel teatada. Osavõtu maks on 50 ja 30 rubla aastas, vastavalt sellele kas õpitakse algajate või edasijõudnute klassides.

SIIT ja SEALT

Illar Tähel ja tema abikaasal sündis Denveris USA-s tütar. Illar Täht on majandusteadlane ja töötab arvutimasinate alal.

Elmar Tallermo Vancouveris Kanadas abiellus Aino Lukasega New Yorgist. Pruut on kehakasvatuse doktor ja töötab New Yorgi osariigi ülikoolis õppejõuna. Peigmees on endine kutseline sõjaväelane.

Rein Purre Aucklandis Uus-Meremaal abiellus Hazel Allenga. Rein Purre on majandusteadlane.

Hiiglaslik relvastumine takitab N. Liidul tarbekaupade ja materiaalselt talutava taseme andmist rahvale. Pildil vene raketibaasside kaart USA Military Review järgi. Eesti kohanimedest esineb Kuressaare.

Vene kalapüük USA rannikul

LOS ANGELES (VES) — Esmakordselt nähti Vaikse ookeani rannal Seattle läheduses Ida-Saksa kalalaeva kalastamas. Seni on selles piirkonnas kälnud vaid N. Vene laevad. Lääneranniku kalandusühingu president H. Lokken nimetas seda alarmeerivaks uudiseks, märkides, et on veel vaid ajaküsimus, kui siia kalastama tulevad ka teised punased kalalevastikud Poolast ja mujalt.

Meeleolud Lääne rannikul vööraste kalalaevade pärast on ärevil. Kui juuli algul Vene kalalaevaga oli Oregoni rannal avarii, nõudsid sealsed ajalehed rannavete piiri laiendamist. Ühes lugejakirjas keegi oregonlane ütles: Avariisse sattunud vene kalalaevade päästmise asemel tuleks need põhja lasta.

Peking süüdistab Kremli rahva petmises lubadusiga

Pekingi-Hiina poolt läänes levitatav saksakeelne ajakiri "Peking Rundschau" avaldas hiljuti teravalt kriitilise artikli N. Liidu juhtkonna vastu, süüdistades Kremli rahva väsimatus petmises lubadustega. Ajakiri Zeit-Bild" (nr. 8) Shveitsis avaldas selle huvitava artikli, milles m.h. väidetakse, et Brezhnev on pakkumas lubadustega üle isegi oma eelkäijat Hrushtshovi. Hiinlased leiavad, et N. Liidu "revisjonistid" on lõhkunud sotsialistliku majanduse põhialused, kuna nende agressiooni- ja ekspansioonipolitika on talumatuks koormuseks N. Liidu majandusele.

Punahiinlased kirjutavad:

Nõukogude revisionismi esindav juhtiv klikk vähendas tunduvalt 1973. aasta plaanis tarbekaupade tootmist. See on näide, kuidas propagandas kasutatav loosung, et nüüd asetatavat esikoht tööstuslike tarbekaupade toodangu arendamisele, täielikult kokku varises.

Seega oli siis ka Nõukogude Liidu KP XXIV parteipäevale esitatud "suur programm rahva heaolu tõstmiseks" puhas pettus.

XXIV parteipäeval seletas Brezhnev kelkivalt, et IX viisaastaku (1971-1975) peamine ülesanne seisvat "töötajate elatustaseme tunduvas parandamises" ja et partei majanduspolitika ülimaks sihiks olevat rahva heaolu tõstmine..

Seega pidi uus "heaoluplaan" tähed taevast alla tooma. Lisaks seletas KP juhtiv klikk, et Nõukogude Liidus esinevat nüüd "arenenud sotsialistlik ühiskond", millest tingituna võidavatki nüüd asetada tootmises esikohale tarbekaubad ja kogu rahvamajanduse allutada senisest enam rahva heaolu tõstmisele ning rahva elu- ja töötingimuste parandamisele.

Ka lubasid nõukogude revisionistid teostada IX viisaastakul "tähtsaid muudatusi" rahvamajanduse struktuuris, et nii tarbekaupade produktsiooni tõsta ja et turule paisata tarbekaupa ka senisest rikkalikumas valikus.

Parteipäeva-järgsed aastad näitasid, et see kõik oli häbematu vale.

Suures programmis esinevat "rahva heaolu tõstmist" asendavad nüüd suured raskused. Aastal 1972 langes tarbekaupade tootmine allapoole 1971. aasta taset. Juurdekasvu asemel toodeti ainult 88,2% 1971 aasta toodangust.

Erakordselt suures ulatuses langes piima, suhkru, taimeõli, nahkjalatsite jne. toodang. Seega olu lubadus, paisata turule rikkalikus koguses tarbekaupa, ainult praalimine.

Detsembris 1972 vähendati koguni kõik IX viisaastaku plaaniarve ja 1973. aastaks ettenähtud tarbekaupade toodangu juurdekasvu protsent-arv alandati 8,1-lt 4,5-le. Seega muutus siis ka produktsiooni esikohale asetamine kogu rahvast haaravaks pilkeks.

Nõukogude Liidu poliitikas seline peetus revisionistide juhtiva kliki poolt pole mingi uus nähtus, sest juba Hrushtshov lõi rahva uinutamiseks n.n. gulashprogrammi.

Ikka ja jälle köneles ta kuidas seitsmeaastaku (1959-1965) jooksul nõukogude rahvas täidab oma "ajaloolise-"ajaloolise-ülesande" ületab toodangus ühe isiku kohta kõik kapitalistlikud maad.

See "ajalooline" ülesanne on tänaseni täitmata. Ka praalis Hrushtshov sellega, et Nõukogude Liit lõi esmajärgulise raskетööstuse ning võivat selle tõttu nüüd kulutada enam raha keemiatööstuse, põllumajanduse ja kergetööstuse arendamiseks, et toota enam terevilja ja tarbekaupu.

Brezhnev tõstab nüüd kõvemat häält kui Hrushtshov, kuid ka tema ei suuda maalitud kookidega rahvast toita. Tarbekaupade juurdekasvu keskmine protsentarv langes aastate 1961 ja 1965 vahel 6,3-le Brezhnevil aga jäi seegi protsent-arv saavutamata. Ainus, mis Brezhnev saavutas, oli see, et ta pidi importima enam teravilja kui Hrushtshov.

Naeruväärsena esineb see, et Brezhnev ja tema klikk katsuvad õigustada oma tegevust, ning vaatata sellele, et peetus "heaoluga" on kõigile nähtav.

Oma saamatuse katteks nad seletavad kõneosavalt, et XXIV parteipäeva direktiivid tarbekaupade toodangu tõstmiseks olevat mitte ainult õiged, vaid ka võimalikud.

Praeguste raskuste esinemises tembeldati süüdlasteks üksikute majandusharude juhid ja seletati, et need inimesed ei mõistnud partei poliitika olemust, milleks on töötajate heaolu pidev tõstmine.

Ka süüdistati neid selles, et nad lasksid vastutustundetuit tõrjuda tarbekaupade tööstuse teisele kohale ning andsid sellega tõuke tarbekaupade toodangu vähenemisele.

Tõelised põhjused selleks, et realiseerimata jäi nii Brezhnevi "suur programm" rahva heaolu tõstmiseks kui ka Hrushtshovi n.n. gulashprogramm, seisavad selles, et revisionistlik klikk purustas sotsiaslistliku majanduse põhialused ja takistas produktiivjõudude arengut.

Lisaks asetas selle kliki sotsiaal-imperialistlik agressiooni- ja ekspansioonipolitika nõukogude majandusele raske koorma. Palavikuliselt toimub relvastumine ja sõjaks ettevalmistamine.

Sellest ajast peale, kui Brezhnev haaras võimu, tõusid Nõukogude Liidu militaarkulud tuhendaded miljondi rublad kuluta kaugjuhtivate rakettide ja aatomirelvade tootmiseks.

Isegi Brezhnev pidi tunnistama, et "armeele ja relvastusele määratud väljaminekud koormavad raskelt mele eelarvet ja rahvuslikku majandust".

Seega oli siis ka ta "heaoluplaan" algusest peale suur pettus, et nõukogude rahvast eksiteele viia ja rahvas esinevat rahulolematust vähendada. Faktid aga paljastasid selle vale halastamatult. Brezhnev ja tema klikk katsuvad ka edaspidi nõukogude rahvast petta. Kuid see muutub siiski raskemaks, ja neidki ähvardab sama saatus, mis sai osaks Hrushtshovile. (VE).

Irdi täht langemas?

Sirp ja Vasar, Tallinnas väljaantav kultuuriajaleht avaldas teadaannete all paarilauselise märkuse muudatustest Tartu "Vanemuise" teatri juhtkonnas.

Nimelt on teatri direktor-korraldajaks määratud Jaan Viller. Milliseid ülesandeid uuenimelisel ametmehel täita tuleb, pole teada, kuid sellest võib järeldada, et senise kauaaegse direktori ja peanäitejuhi Kaarel Irdi funktsioone on kärbitud. Pole võimatu, et Ird on tagandatud, kuna teatavaid rahulolematusi tema vastu on viimastel aegadel mitmel puhul kodumaise avalikkuse ette jõudnud.

Elmar Kuusler, Chicago esimese eesti koguduse õpetaja. tähistas oma 60-a. sünnipäeva. Ta alustas usuteaduse õpinguid Tartus ja lõpetas a. 1950 Saksamaal Göttingeni ülikoolis. Ordeneeriti õpetajaks a. 1952 New Yorgis.

• Spordikroonika

Hiljuti võisime registreerida eesti ujumisspordi seni suurima saavutuse paguluses. Sangariks on 17-aastane John Külasalu Austraaliast ja lahinguväljaks MM-võistluste bassein Belgradis.

Külasalu nimi sai meie avalikkusele tuntuks k.a. jaanuaris, mil ta püstitas uue austraalia noorterekordi 200 m vabaujumises ajaga 1.58,6, parandades Toomas Troosti nimel oleva pagulasrekordi tervelt 8,7 sekundiga. Kuu aega hiljem ta tuli samal distantsil teiseks Austraalia meistrivõistlustel ja kvalifitseerus seega osavõtuks esimestele maailmameistrivõistlustele Belgradis, juba seegi märkimisväärne saavutus, sest Austraalia oli veel 60-ndate aastate alguses USA kõrval maailma parimaks ujumisnatsiooniks.

Belgradis pääses John Külasalu 400 m vabaujumise finaali (hetkel pole tema semifinaali aeg teada), kus kaks meest purustas unelmapiiri 4 minutit, nimelt ameeriklane R. Demont ja austraallane B. Cooper. sellises ennenägemata konkurentsis jäi Külasalu vaid kaheksandaks, kuid aeg 4.14,62 on uus pagulasrekord (endine "teadaolev" rekord kuulus Troostile ajaga 4.31,5) ja ühtlasi uus Eesti tipptulemus (endine oli Meelis Schalanski nimel, 4.25,6).

Niisuguste ülemaailmsete ujumisvõistluste finaali on seni pääsenud vaid okup. Eesti ujuja Veikko Siimar, kes Tokyo olümpiamängudel 1964 samuti jäi kaheksandaks, nimelt 100 m seliliujumises. Pagulastest on staazhikaim liblikujuja Toomas Arusoo Kanadast, kes pääses Mexicoolümpiamängudel 100 m semifinaali, kus ta ujus 13-nda aja ja jäi finaali ukse taha. Muudelt suurematelt rahvusvahelistelt võistlustelt on tal kaks hõbemedalit (Pan-American Games 1967) ja üks pronks (Briti Impeerialmängudelt 1966).

Lisatagu lõpuks pagulasrekordid vabaujumises: 100 m Toomas Troost, USA, 57,0 (1970, 25 m basseinis 56,2), 200 m John Külasalu, Austraalia, 1.58,6 (1973), 400 m John Külasalu 4.14,62 (1973) ja 1500 m Arvo Kobli, Rootsi, 18.10,6 (1973). (EPL/AR).

Norrköpingi pensionäride sügisene tegevus stardib

Pärast suvevaheaega algab Norrköpingi eesti pensionäride ühingus taas tegevus. Esimene kokkutulek toimub 27. septembril kl. 18 ja järgnevalt igal neljapäeval kl. 18—21 Eesti Kodus, Vattengränd 7.

Ees ootab laialaulatuslik ja mitmekülgne tegevus — klubiõhtud seltskondlike- ja harrastusmängudega, kultuuri- ja ajaloolised ettekanded koos valgusplitidega jne.

Kavas A. Kajassaare loodust kirjeldab pildisari "Just nagu kodumaal" kolmes osas. J. Äro "Soome reis", A. Murakini "Kunst läbi aegade" kolmes osas, J. Äro "Eesti Vabadussõda", milline tuleks esitamiselе Vabadussõja 55-nda aastapäeva tähistamisel.

Peale eeltoodu peetakse soovitavaks ettekannete korraldamist ja materjalide kogumist (eriti piltide osas) perioodiliseks sarjaks "Eesti tähtsad mehed" nii kultuuriliselt kui ka poliitiliselt alalt.

Sarja tsüklid tuleksid esitamisele ühe või teise suurmehe suurema tähtpäeva puhul. Jooksvalt on kõne all helilooja Toblase tsükkel, silmas pidades, et käesolev aasta on eesti muusikaringildes kuulutatud Toblase aastaks tema sajanda sünnipäeva puhul.

Koosviibimiste osas tuleks korraldamisele eelmise aasta eeskujul: Kadripäev 24. nov. Luutsina-kohv 13. dets ja ühingu liikmete omavaheline jõulupuu 29. dets.

Vägistaja põletas ohvri

Kodumaa ajakirjanduses teatati Eduard Kuke surmamõistmisest, kes töötas Pärnu teeninduskombinaadi Kilingi-Nõmme osakonnas kütjana. Ta oli vägistamiskatsel kägistanud 8-aastase tütarlapse Mari Krissi ja surnukeha oma ahjus põletanud. Roim toimus katlamajas. Armuandmispalve jäeti tagajärjeta ja nagu märgitakse, on otsus täide viidud. Roim toimus 12. detsembril möödunud aastal.

Adolf Jaakson, Andesis New Yorgi osariigis piimafarmi omav eesto agronoom, tähistas oma 60-a. sünnipäeva.

Rootsis polnud tööd: Eesti keeleteadlane Saksa pedagoogiks

Üks eesti noorema põlve akadeemikuid, kes siin maal valitseva tööpuuduse tõttu omale leidis uue tööpõllu lääne-saksa gümnaasiumis, on prantsuse-, saksa- ja hispaania keelte filoloog Ester Jüris. Pärast suvepuhkust Rootsis sõitis ta hiljuti oma vanemate kodust Hammarbyhöjdenil tagasi Bremerhaveni. Kohaliku Wilhelm Rabe-Schule juures alustab ta oma kolmandat õppeaastat. Ester, kes on sündinud 1946 pärastsõjaaegsel tõlesti laostunud Saksamaal, on oma praeguse töökohaga väga rahul.

Samaaegselt mele kohtumisega jutuajamise tegemiseks Eesti Päevalehele levis rootsi ajakirjanduses teade, et siinsed tööta õpetajad, eriti loodusteaduste ainevallas, võivad saada töökohti Lääne-Saksamaal. Nõudmine õpetajate järele saab seal kestma vähemalt kümme aastat! EPL järelepärimisele vastas aga Rootsi Tööturu Valitsuse esindaja, et mingit ametlikku õppejõudude värbamist Rootsist Lääne-Saksamaale pole veel toimunud.

Ester Jüris – oma olemiselt sarmikas ja hakkaja neiu – läks Bremerhaveni tööle omal algatusel, olles siin lõpetanud ülikooli fil.mag. astmega prantsuse-, saksa ja hispaania keelte alal ja õpetajate ülikooli nihästi teooria kui ka praktika osas. "See oli suur viga ametivõimude poolt, et meile ülikoolis ei öeldud kui halvasti meil hiljem oma kutsealal läheb," nendib Ester. "Õpetajate ülikooli andsin paberid sisse "nalja pärast", kuigi mu isa seda väga soovitas teha. Olin juba üliõpilasena koolides töötanud, isegi tollal nõnda kurikuulsas "Bandithageni" gümnaasiumis, kus elu eest tuli võidelda, et üht tundi ära pidada. . .

Jaatav vastus Õpetajate ülikoolist tuli sügisel 1969. Järgmise kevadel tegin siis teooria läbi ja sügisel läksin gümnaasiumi õpetaja praktikale Jönköpingi Per Brahe gümnaasiumi.

"Esimese semestri kutselise keelte õpetajana veetsin umbes 1.000-de elanikuga Vara linnakeses Västergötlandis. Seal oli päris kena, lausin isegi kohalikus kammerkooris. Aga kauemaks sinna jäädа ma küll ei soovinud. Suvel 1971 kirjutasin siis meeleheitlikult avaldusi, aga igaltpoolt üle Rootsi tuli "ei".

Ühel päeval läksin siis emaga Lääne-Saksa saatkonda, kust saime ühe töövahenduse asutuse aadressi Bonnis. Nii algas mul kirjavahetus Bonniga ja hiljem mitme kohaliku koolide valitsusega üle Lääne-Saksamaa. Sain viis jaatavat vastust. Valisin Bremerhaveni, sest see oli kõige lähemal Rootsile.

"Bremerhaven on sadamalinn, aga üldise elurütmi suhtes siiski rahulik linn. Tööloa sain kiiresti ja ka tõlesti eraviisiliselt," jutustab Ester, kellel energiast tõesti ei näi puudu olevat. "Minu ametlik nimetus on "Angestellte in der Tätigkeit einer Studienrätin". Palk on 2.100 DM kuus, kust puhtalt saan kätte 1.400 marka. Maksan riigimaksu 400 marga ulatuses ja Krankenkassele haigusekindlustust n.n. "Angestellte Versicherung", mis tasub näiteks kõik arstiarved 70-ne protsendi ulatuses.

Saksamaal on muide ikka veel kombeks käla n.n. "Hausarzti" (majaarsti) juures. Kõik sisse makstud kindlustuse rahad saan tagasi kui Saksamaalt peaksin lahkuma või saksa kondaikuks astuma, mida saab kümne aasta pärast. Saksalstele maksev "Beamtenversicherung" on veelgi paremate tingimustega.

Palka saame kokku 13 kuud aastas, lisa kuupalk on jõulukingitus. Annan ainult prantsuse keelt – kokku 23 tundi nädalas. Alguses oli raske kui järsku põhikeeleks oli saksa keel. Aga selega harjub ruttu. Ainus millega ma ei harju on Bremerhaveni niiske kliima. . ."

Kõik mida Ester saksa koolielust jutustab on meeldiv kuulda. Ta ütleb, et on ise "vana kooli inimene". Kui tema veel käis Sveaplani gümnaasiumis, mis nüüd on likvideeritud, siis oli veel respekti õpetajate vastu ja ülesandeid tehti nädalalõpul ka esmaspäevaks. Nii on see Saksamaal praegugi.

Kuigi saksa õpilased on palju elavamad rootsi koolilastega võrreldes, ei julgeks nad kunagi oma õpetajatega nii käituda kui see Rootsis tavaline. "Keegi ei julgeks klassis jalgu lauale panna ja õpetajale öelda "djävla käring" ("kuradi vanamoor") või midagi taolist. . . Välismuusik on noored aga sama karvased kui siin. Minu koolis on klassides 20-25 õpilast, nooremates klassides vahel 35 õpilast.

Lõuna-Saksamaal on aga klasse, kus õpilasi on kokku 40".

Edasi kuuleme, et koolist visatakse halbu õpilasi välja ja istuma jäetakse ka teiseks aastaks kui on kolm nõrka peaaineis. Esteri oma klassis jäid kevadel üheksa noort teiseks aastaks. Koolid töötavad ka laupäeviti, aga kuna Wilhelm Rabe Schule on uuendustega eksperimenteeriv õppeasutus, on õpilased üle nädala laupäeviti vabad.

"Hea, et minu koolis ei ole õpilastel rändamist klassist klassi, väljaarvatud ainult nilsugused tunnid, mis nõuavad laboratooriumi tööd erisaalis. Tunniplaanis pole tühje tunde. Koolitöö algab kolmveerand üheksa ja tavaliselt on meil kuus tundi. On kaks suurt vaheaega ja õpilastel on omad võlleivad kaasas. Koolis saavad nad ainult sooja jooki, mitte süüa. Kuna saksa perekondades emad tavaliselt tööl ei käi, on kogu perekonnaelu seal normaalsem ja igal emal on aega oma lastele toidupakki valmis teha.

Ka on vanematega väga hea kontakt, mis kergendab õpetajate tööd, eriti kui oled klassijuhataja. Koolilastel on kodus alati palju õppida ja see on nende elus loomulik. Õpetajaid kutsutakse lastevanemate poolt koju külla.

Saksa kooliraamatute suhtes on Ester Jüris kritiline. Ta leiab et need on igavad ja iganenud. Rootsi õpikud on nendega võrreldes palju huvitavamd. eestlanna õpetas ka inglise keelt ja tegi ise stensille, kuna õpperaamat oli päris "kiviaegne". Prantsuse keelt õpitakse kas 7-dast või 9-dast klassist alates. Mida hiljem pihta hakatakse, seda intensiivsem kursus muidugi.

Lõpuklassis, mis on 13-nes õppeaasta ei räägita võõrkeelte tunnis enam ühtki sõna saksa keelt. Suurt rõhku pannakse grammatika ja oma sõnadega ümberjutustamise, n.n. "Nacherzählungite" peale (Tallinna Prantsuse Lütseumis nimetati säärast kirjandit omal ajal "resuméks".)

"Loen õpilastele teksti ette ja seletan raskemad sõnad ära. Grammatika peale pannakse suurt rõhku, iga koma on tähtis. Neli tundi on aega, et kõik oma sõnadega kirja panna. Gümnaasiumi lõpueksamid on alles – suulised ja kirjalikud. Eksamineerijateks on tsensorid ja õpetajad. Teemad kaunis rasked, näiteks maailmakuulsa näitekirjaniku Jean Anouilh loomingu analüüs.

Hinded on ühest kuni kuueni, kusjuures "üks" on meie "viis. Hinnete suhe ei ole mitte, nagu Rootsis vastavalt klassi tasemele protsentuaalselt ära jaotatud. Nõrk on ikka nõrk. Saksamaal ei teeni nead õpilased oma nõrgemate kaaslaste arvel ega vastupidi. Ka ei tunta keeleõpetuses mitte nii suurt huvi keele laboratooriumi ega muude tehniliste vahendite vastu, nagu Rootsis."

Küsime ka, kuidas on õpilaste poliitiline meelsus. Kas Vietnami probleem oli samuti päevakorral nagu siin. "Ma ei taha midagi üldistada, aga oma õpilaste kohta võin öelda, et välispoliitika vastu erilist huvi ei tunta. Päevauudised on ka edasi antud palju neutraalsemas vormis kui siin.

USA suhtes on sakslane sõbralikum kui rootslane, nilsugust sõimamist kui Rootsis, pole ma mitte kuulnud. See oli mulle siia puhkusele tulles, alguses ikka väga vööras.

Lõpuks kuuleme veel, et Ester Jüris oma klassi õpilastega kevadel sooritas matka Moseli jõge pidi. Õpilased ise korjasid reisiks raha. Kõik läks hästi.

Kümme päeva veedeti koos, ent distipliiniprobleeme ei tekkinud. Poisid olid isegi vaiksemad kui tüdrukud. Isegi traditsioonilise veini proovimise juures ühes veinikeldris olid noored tagasihoidlikud, leides et poolest klaasist nelle jätkub, muidu "läheb pea värske õhu käes uimaseks". Ka õpetajad omavahel korraldavad reise. Kevadpühade ajal viibis Ester kuue noore kolleegiga automatkal Roomas ja Napolis. Ise on ta ennast täiendanud hispaania keeles Santanderi ülikoolis Põhja-Hispaanias kuue nädalalisel suvekursusel.

KARIN SAARSEN

Ester Jüris oma vanematekodu rõdul Hammarbyhöjdenis (autori foto)

EKK toimkondi

Eesti Kultuuri Koondise toimkonnad töötavad sel aastal järgmistes koosseisudes :

Kunstitoimkond – Otto Palji, Kalju Lepik, Elmar Pettai.

Muusikatoimkond – Harri Kiisk, Helvi Klement, Hillar Loor, Hilma Nerep-Mossin, Alfred Pisuke, Jaan Seim, Toomas Tuuise.

Skandaalid Moskva üliõpilasolümpial

NEW YORK (VES) – Üliõpilassportiaste maailma-esivõistlused Moskvas kujunesid niivõrd löömingurohketeks ja skandaalseteks, et on kerikinud küsimus, kas , 1980.a. olümpiamänge üldse võib anda venelaste korraldada. Nõukogude venelastel näib olevat tähtsam politika ja propaganda, kui aus võitlus spordiareenil ja seetõttu on nüüd selge, et ausatest spordimängudest Moskvas saab vaevalt olla juttu.

Kõige skandaalsemaks kujunes korvpallimatsh USA ja Kuuba vahel. Kuubalased muutusid iga minutiga järjest tooremaks ja näisid provotseerivat ameerikalsi kaklusse. Kui USA mängija Mitchell Kupchack kukkus Kuuba korvi all, hüppasid Kuuba mängijad talle kallale ja hakkasid peksma.

Varsti haarasid ka pealtvaatajate ridades istuvad kuubalased toolid ja tormasid ameeriklastele kallale. Ameeriklased hoidusid kaklusest, kartes, et sellega neid võidaks diskvalifitseerida. USA meeskonna mänedzher D. Woltzen löödi tooliga meelemärkusetult maha ning pekstі siis veel jalgadega.

Kuuba treener E. Diaz ajas USA meeskonna treenerit Ed. Badgerit üle mänguväljaku taga, pekstes teda käte ja jalgadega.

Üks kuubalane oli haaranud stardirevolvri ja ähvardas sellega lasta. Ta oli tulistanudki mõne lasu paukpadrunitega. Kõige selle spektaakli kestel oli vene politsei seisnud passiivselt pealt vaadates ja asus vahele alles siis, kui lööming oli juba 5-6 minutit kestnud. Kuubalasi oli kogusummas 45 meest (varumängijad ja kaasa tulnud tegelased), kes terves koosseisus tormas 15 ameeriklase kallale.

1 1/2 minutit enne mängu lõppu, kui lööming algas, oli seis 98:76 USA kasuks. USA võitis ka N. Vene meeskonna tulemusega 75:67.

Moskva mängudel demonstreerisid venelased ka otsekui sihilikult ja tahtlikult oma vaenulikkust juutide vastu.

Demonstratsioonid algasid juba avapäeval, kui Iisraeli meeskond marssis staadionile. Vormis punaarmeelased viilitasid ja karjusid nende sissemarsimisel, püüdes marssimist segada. Kui Iisrael mängis Kuubaga, karjusid punaarmeelased "Kike!" ja "Yid!" ning ajasid juute välja.

Brasiilia-Iisraeli matshi ajal okupeerisid punaarmeelased jälgi peagu terveni tribüüni ja karjusid solvamisi juutidele. Ühel võistlusel tormati koguni kallale N. Vene juudile, kes kandis Iisraeli lippu ja õhutas Iisraeli mängijaid.

Punaarmeelased rebisid lipu puruks. Politsei omalt poolt peksis ühe prantsuse sporditegelase teatel juuti, kes oli aplodeerinud Iisraelile.

Fakt, et Moskva ei andnud viisat Lõuna-Korea ja Iisraeli ajakirjanikele mängudele sõiduks, kinnitab spordiringkondade kartusi, et kui Moskva korraldaks olümpiamängud, siis ei ole sinna pääs vaba, vaid oleneb Moskva suvast.

12.–24. septembrini toimuvad Kuubal maailma esivõitlused tõstmises. Ameerika spordiliidu esindaja R. MacArthur ütles, et kaklus Moskvas vaevalt muudab liidu otsust, saata Kuubale võistlema ka Ameerika meeskond. Spordiajakirjanduses on arvamisi et 1980.a. olümpiamängud antakse siiski venelaste korraldada, et mitte rikkuda nendega "häid suhteid".

Tüüpiliselt nõukogudelik vahejuhtum oli ühe ameerika korvpallimängijaga. Istunud varumehena pingil, astus ta hetkeks üle barjäärі, et tuua endale jäätist. Vene politseinik võttis ta kinni ja nõudis allkirja protokollile, et ameeriklane on rikkunud korda. Pika seletamise järele ameeriklane ütles "O.K.", pani jäätise politseniku lauale, hõõrus käed puhtaks ja hakkas kirjutama:

"See juhtus nõnda. Ajal, mil venelased olid pöörases kaotsusseisus ja vene pealtvaatajad karjusid nagu hullud. . ."

Politsenik kohkus. haaras siis paberi ja sõnas:

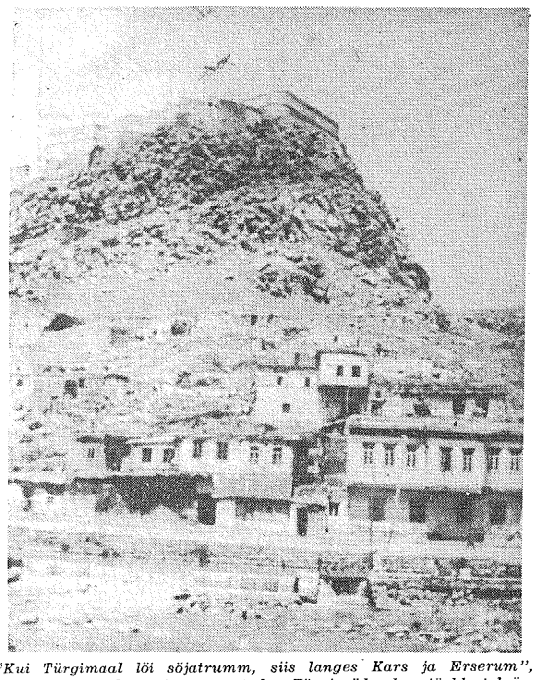
"Seda pole vaja, kirjuta, et sa rikkusid korda."

"Oh,ei, man," vastas ameeriklane. "Ma pean ometi kõik täpselt kirja panema."

Politseinik oli kimbatuses, siis lõi käega ja käratas: "Jätame selle. Käi minema. Välja!"

Ameerika spordimehed jutustasid, et kui 1980.a. toimuks Venemaal olümpia, siis oleks kujutlematu, kuidas venelased suudaksid rahuldada lääneinimeste nõudeid. Seekordsete mängude ajal ameeriklased ei saanud kuskilt, näiteks, võistluste tagajärgi, sest lääne ajalehti on Moskvas vähe ja vene ei oska võõrad lugeda.

Muuhulgas olmnes, et venelased olid toonud aukülalistena Moskva mängudele Palestiina geriljade juhi Yassed Arafati.

"Kui Türgimaal löi söjatrumm, siis langes Kars ja Erserum", aluldi omal ajal Eestis, meenutades Türgi söda, kus türklastel õnnestus oma piiri nihutada põhjapoole, nii et ka üks eesti küla jäi Türgi piiridesse. Aarand Roos pildistas oma äsjasel reisil Eesti külla ka Karsi kuulsat kindlust, mille ümber käisid ägedad lahingud. See asub kõrgel mäe otsas.

"Taskuraamatud" tulevad Roomast

Roomas katoliku usuteadlase Vello Salo eestvõttel tegutsev eesti kirjastus "Maarjamaa" on oma tegevuse kontsentreerinud uutlaadi väljaannetele, mida, Salo ise nimetab "taskuraamatuteks" (otsene tõlge pocket-book'ist). Need on käepärases taskuformaadis odavad väljaanded, mis aga sisaldavad väärtuslikku lugemist kristliku kultuuri alalt. Öieti on sedaliiki vorm esmakordne eesti keeles. Esimeseks raamatuks oli "Pascali mõtted".

Pascalil, ajalikku läinud filosoofil on praegu uus aktuaalsus ateismi ja usu käsitlejana ja sellisena on Pascali avaldamine näit. okup. Eestis keelatud. Pascal on igal juhul esmakordselt tee leidnud eesti keelde

Teisena ilmus ka EPL-is lähemalt vaadeldud "Possevino kiri Tartust 5. augustil 1585 Mantova hertsoginnale", mis valgustab keskaja eestlaste elu. See on itaalia keeles ilmunud mitmes trükis, on esinenud ka prantsuse väljaanne ja saksa kokkuvõte. Eesti keeles on dokument kättesaadav esmakordselt. Ka teadlased kodumaal on selle avaldamist pidanud oluliseks.

Nagu EPL Vello Salolt kuuleb, on "Maarjamaa" kirjastusel ilmumas dotsent Herbert Salu "Eesti vanem kirjandus", mis a. 1953 ilmus n.n. Iseseisvuslaste kirjavara sarjas, kuid müüdi kiiresti läbi ja on praegu kättesaadamatu. Uus trükk on täiendatud, illustreeritud ja registriga varustatud.

Siis on kirjastusel kavas veel ajaloolase dr. Vello Helki Tartu kolleegiumi ajaloo väljaandmine. Kopenhaagenis töötav kuningliku arhiiviosakonna juhataja on selle teose saksa keeles annud ühe taani kirjastuse käsutusse, eestikeelne kokkuvõtlik versioon ilmub aga "taskuraamatuna".

Raamatul on side õieti eelnenud "Possevino kirjaga" selles mõttes, et see kirjeldab sama Tartu kolleegiumi, kus Possevino käis. Dr. Helk on põhjalikult uurinud paavsti arhiivis leiduvad Eestit käsitlevaid arhivaale.

Järge ootab ka Vello Salo enda töö — Markuse evangeeliumi uustõlge kommentaariga. Nagu ta märgib ise, katsub tõlge leida kuldset keskteed uue ja vana tõlke vahel.

Vello Salo teatavasti kirjutab praegu Paavstliku Piibliinstituudi juures oma doktori väitekirja Foiniikia ja heebrea keele kontaktidest. (EPL/KLA)

Kirjandusteadlase Herbert Salu "Eesti vanem kirjandus" ilmub "taskuraamatu" vormis.

Arvi Laigar ja Maud Sjögren abiellusid Eskilstunas.

Voldemar Maripuu, kaugesõidukapten Inglismaal, tähistas oma 70-ndat sünnipäeva meresõidust tagasitõmbumisega ja pensionile minekuga. Juubilar on lõpetanud Tallinna merekooli ja sooritanud hiljem ka inglise kaugesõidukapteni eskamid.

Stockholmi ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koondises registreeritud üritused Stockholmis.

Laup., 8. sept. kl. 13.30, EKK korraldusel Ernst Jõesaare kunstinäituse avamine Eesti Majas. Näitus jääb avatuks kuni 24. septembrini.

Pühap., 30. sept. kl. 14.00, Eesti Maja Klubi korraldusel muusikaline-pärast-lõuna Eesti Majas.

Pühap., 7. okt. EKK korraldusel — Juhan Liiv sõnas ja helis.

Pühap., 14. okt. kl. 13.00, Esinduse Naisringi korraldusel moenäitus Eesti Majas.

Laup., 20. okt. kl. 13.30, soome kunstniku Sirkku Koivo kunstinäituse avamine Eesti Majas. Näitus jääb avatuks kuni 28. oktoobrini.

Pühap., 21. okt. kl. 13.00, Stockholmi Eesti Lasteala suaree Eesti Majas.

Pühap., 28. okt. kl. 16.00, "Triinu aastapäeva koosviibimine Eesti Majas.

Laup., 10. nov. Virulaste koosviibimine Eesti Majas.

Pühap., 11. nov. kl. 17.00, Raamatukuu avamine ja kirjandusõhtu Eesti Majas.

Laup., 17. nov. Läänlaste ja hiidlaste koosviibimine Eesti Majas.

Pühap., 18. nov. EELK-Stockholmi koguduse ja EKK korraldusel Aarne Viisimaa 75 a. sünnipäeva tähistamine. Kell 16.00 kirikukontsert Jakobi kirikus ja kl. 18.00 koosviibimine Eesti Majas.

Pühap., 25. nov. kl. 14.00—19.00, EPR Samariitide Sõprade Ringi jõulumüük Jakobi kiriku koguduse ruumides, Malmtorgsgat. 5 - II.

AASTAL 1974:

Laup., 9. veebr. ja pühap., 10. veebr. St. Eesti Teatri Õpperühma teatriõhtu Agnes Lepp-Kaasiku lavastusel.

Märtsis — Pinna Stuudio teatrietendused.

Londonis neli konverentsi

Londonis toimub ajavahemikus 25. augustist kuni 1. septembrini 4 rahvusvahelist konverentsi: Antikommunistliku maailmaliidu (WACL), Antikommunistliku Noorte Maailmaliidu (WYACL) Euroopa Vabadusnõukogu (EFC) ja ABN 30.a. tegevust tähistav juubelikokkutulek. Rootsist sõidab neile konverentsidele 10 liikmeline delegatsioon.

WACL konverentsi delegatsiooni juhiks on Arvo Horm, noorte delegatsiooni juhib DA esimees Carl Holm. Euroopa Vabadusliidu senine esimees Ole Björn Kraft on teatanud, et ta tervislikel ja perekondlikel põhjustel ei soovi enam esimehe kohale kandideerida. Ta peab 25. aug. EFC kokkutulekul oma lahkumiskõne. Uue esimehe isik selgub Londonis.

Pärnus suri 5. augustil Richard Vaska, sünd. 11. okt. 1898 Rägavere vallas Virumaal.

Huntingtonis USA-s suri 24. ugustil Ella Männapso, n-na Vaabel.

Mats Nöges in memoriam

Viljandi kalmistul pandi 25. augustil kodukoha mulda puhkama dr. med. Mats Nöges pärast 60-aastast ülimalt hinnatavat arstlikku tegevust.

Temaga läks igavikku, kõrgesse ikka jõudnult, ka viimne lüli nende arstide peres, kel oli oma isikupärane profiil juba siis kui iseseisvumisel oma jõududega rajati kindlat aluspinda maa tervishoiule ja teaduslikule arstindusele.

Mats Nögese markantsest kujust kiirgas peaaegu nähtavalt mehist jõudu, meelekindlust ja ettevõtlikust. Need omadused olidki eelduseks, et Viljandi valla Meksi talupidaja võsu otsustas koolist saadud teadmistega asuda posti-telegraafi teenistusse. Leivateenimise kõrval Pihkvas, Luugas ja Petrozavoskis täiendas ta eraviisiliselt teadmisi ja võis Vologdas olles eksternina sooritada gümnaasiumi abituuriumi eksami 1908.

Tartu arstiteaduskonna Com Laude arstidiploomiga oli M.N. 1912-15 assistendiks Tartu haiglates, peamiselt aga ülikooli Sisehaiguste kliinikus prof. Carl Dõhio juhtimisel erialalisel väljaõppel. Tartust siirdus ta iseseisvale tegevusele jaoskonnaarstina Rõngus ja juhatas 1915-18 Viljandi maakonna Punaseristi Sõjaväelaste haigemaja, olles 1917-18 ka Viljandi linnapeaks.

Oma elukutsest näpistas ta nõuetava aja ka Asutavale Kogule ning 1922 alates juhatas Viljandi haigla Sisehaiguste osakonda tervenisti 40. aastat. Selle järele võttis M.N. enesele ülesande juhatada Jämejala Psühhoneuroloogia tuberkuloosi osakonda täie tööjõuga kuni 1971 mille järele vähendas töökoormust kolmveerand normini, et nägemisevõime nõrgenemise tõttu pensioneeruda veebruaris 1973.

Reieluu murd aprillis tegi senior-arsti enese esmakordselt ametivendade abi vajajaks Viljandi haigla kirurgia osakonnas. Viibis kosumise ajal Jämejala haiglas kuni südame vereringe puudulikkus 21. augustil kustutas kaua ja võimsalt leegitsenud elutule.

Kokkuvõtlikult Mats Nögese elutööd vaadeldes, meenuvad esmajoones elava sõnaga esinemised arstide päevadel. Temal oli algupäraseid mõtteid ja veelgi enam võis ta puistata illustreerivaid näiteid oma kogemuste salvedest ja tegelikust elust. Iseloomustavaks hooneks oli, et kõik oli öeldud selgelt, veenvalt ja silmatorkava kindlusega.

Tema vilkast sulest üle kõige muu on pärit enam kui 30 teaduslikku publikatsiooni, kusjuures dissertatsiooni-töö ainel: "Rahvamuutused Viljandi maakonnas 1801-1923" tunnistati arstiteaduse doktori kraadi väärilliseks 15.10.1925. Samasse valdkonda tuleb liigitada ka tema pedagoogiline tegevus lektorina Viljandi meditsiinilises keskkoolis ning esimehe ülesanded viljandi arstide teaduslikus seltsis 40 (!) aastat.

Oma suuremahulise ja mitmepalgelise panusega meditsiinilisel alal on M.N. olnud oma kodulinnas ainulaadseks keskseks kujuks ja õigustab teda vaatlema kui ühe isiku-arstiteaduskonna filiaali miniatüüris. Temataolisi tavatseb kultuurne maailm vääristada audoktori tiitliga.

Helide maailmast on Mats Nöges igas olukorras saanud takistamatult ammutada rõõmu. "Laul on minu jaoks elu," lausus ta lehemehele 90. aasta eluõhtul, kui see soovis laiematele ringidele teha teatavaks, et tema "oli ainus Viljandi "Sakala" meeskoori liige, kes objektiivse põhjuseta pole puudunud ühelgi proovilt". See rõõmuallikas on veelgi mõistetavam kui teame, et tema oli asutajaid liikmeid, kui Juhan Simm 1912 Tartus asutas üliõpilaskoori ja et tema ei puudunud lauljate reas ka 1971 Tallinnas peetud laulupeol.

Dr. med. Mats Nöges

Tervislike eluviiside propageerimisel oli M.N. sõnadel kaalu, sest ta oli ju ise elavaks eeskujuks: oli karske, ujus meelsasti — varemalt ka jääaugus, alustas tööpäeva jalutamisega ning käis jala tööle ja töölt koju isegi Viljandi-Jämejala vahet veel sügisel 1972.

Mats Nöges algas elutööd cum laude teadmistega ja tema viimse diagnoosi elegantne tabavus kuulub samasse klassi. Jämejala haigla öde avaldas 20. augustil arvamist, et et eeloleval sünnipäeval 25. augustil 94 eluaasta tähistamiseks võiks puhkamist haiglas katkestada ja päeva veeta koduste ringis. M.N. mõtiskles viivu ja arvas: "Ei, nii kauaks mind küll enam pole, olen siis juba kõrgemal. . ." Ja ennustus leidis kinnituse juba järgneval päeval.

Paljude tähtpäevade puhul on Mats Nögese kodu olnud kohaks, kuhu üldsus suunas oma lugupidamise avaldused, kuid eriti suurearvuliselt ilmutati seda jumalagajätul kodukoha rahupaigas. Abikaasa tütre ja tütretütardega said seda tunnetada vahenditult kohapeal, teine tütar abikaasaga elab Stockholmis.

Eesti Üliõpilaste Seltsi pere liikmed mõtlevad tänutundega ustavale kaaslasele ja heale rahvapojale ning kurva lauluga ". . . on vendadest meil lahkunud üks siit ilmast. . ." soovivad. Requiescat in pace!

KARL KOOK

Kohalik elu

ALINGSÅS

Täienduskool algab

Õpetöö täienduskoolis algab kolmapäeval, 19. sept. kl. 18 endistes ruumides, Alströmerskolanis. Kool töötab igal kolmapäeval kaks tundi õpetaja Maret Kindell juhatusel. On soovitav, et endised ja uued õpilased õpiksid eesti keelt ja kodumaa ajalugu ning tuleksid õppetöösse osa võtma. Teretulnud on muidugi ka need lapsed, kelle vanematest üks on teisest rahvusest.

— — —

Pääsesid läände

Okupatsioonipropaganda teatel kodumaalt on Rootsis venda külastanud Uno Kala, Laine Rajasalu ja Ingrid Kuljus, isa kulastasid Aili Liilep, Niina Ingrid Pekker ja Evi Sikkel, ema ja õdede juures oli Elsa Juur ning sugulaste juures Hillar ja Marje Pachei. Öe matusel viibis ERna Gailit koos tütre Elviga.

Lääne-Saksamaal külastasid tütart ja õde Liidia ja Karli Liier, sugulasi Elonore Varma ja Sinaida Maidberg.

— — —

Vastselinnas suri 10. juunil Mahta Tamberg, sünd. 7. juunil 1892 Räpinas.

USA relvastus parim Edumaa N. Liidu ees

TORONTO (EPL) – Kui sageli me oleme kuulnud märkusi, et USA on varsti kujunemas teisejärgu jõuks maailmas. Ja aluseks on võetud küllaltki lihtsad võrdlused, kuid millised on siiski täiendatud ebaõiget pilti pakkuvate numbriliste andmetega. Tõelisi eksperte tegelikult ei ole peale Kindralstaabi ja Riikliku Julgeoleku Komisjoni. Näilised eksperdid ongi need, kes püüavad olukorda masendavana näidata, ning kes tõötavad vaid lihtsate numbritega võrlustes, rõhutas major Ylo Anson eesti sõjameeste suvepäevadel Seedriorul peetud ettekandes, kus ta käsitles USA sõjapotentsiaali seda võrreldes N. Liidu omaga. Major Anson, sünd. 1930 Pärnumaal, on USA-s lõpetanud kõrgema sõjakooli.

Major Anson märkis, et kui sõjast on juttu, siis kipub jutt peagu alati kalduma aatomirelvade tarvitamisele. See mõte võib aga ka olla ekslik. Nii nagu ei jäänud püssirohu leiutamine mõne sajandi eesti viimaseks asjaks, ei ole uus välke-kaliibriline automaatpüss ka viimane relv. Maaväe relvastuse osas oleme vastu näinud 155 mm haubitsa mürsu löhkemist. Ei pruugi arvata, et see on jäänud viimaseks relvastuse arengus.

On siiski veel palju muid võimalusi, kas või näiteks mürsk, milline võiks terve kompanii ahelrivid hävitada rohkem kui 50% ulatuses.

Need võimalused puudutaks maaväe kasutuses olevat relvastust. Edasi on põhjust tõmmata n.n. kaugemaa relvade alal paralleele kahe aatomisuurriigi vahel.

Lennukid on arenenud kiiremaks ja aatomipommid väiksemaks. Relvastuse areng siin on olnud märksa väiksem viimasel ajal. Kuid õhujõudude üleüldisest kaisesüsteemist siiski ei või eemaldada, siis tekiks ühele järgule süsteemis "auk" sisse.

Uue ülesandena õhujõududele võiks olla USA suunas lendavate mürskude hävitamine vastavate juhitavate mürskude abil lennukite pardal. Sellised oleks õieti lisaks maapinnalt lastavatele mürskudele samaks otstarbeks.

Õhujõududele jääb sellega kindel koht kaitsesüsteemis vastandina strateegilisele rakendamisele rünnakul – nii nagu mõeldi paarkümmend aastat tagasi.

Ajakirjanduses on palju kirjutatud n.n. IVBM'idest ja kui palju igal neist võib olla üksikuid aatomimürske. Kuid riigi kaitsesüsteemile need erilist peavalu ei tekita. Miks? Vähemalt juba sellepärast, et USA ja Kanada hoiatus (või alarm-) süsteem on mitmekordne ja nii on ette näha mitmetunnilist eelteadet enne kui taevast midagi alla sadama võiks hakata.

Vasturelvi on mitmet liiki ja Nike-Hercules (küünib mitmekümne kilomeetri kõrgusele) on juba vanenenud. Abiks on ka uued radarid, kuid mis ei näe ainult otse. Uued näevad ka ümber nurga. Näevad isegi 15 cm pikkust traaditükki kümnete kilomeetrite kõrgusel.

Erilise tähelepanu tänapäeval pälvib siiski merevägi. Siin nõuab rahu-aegne võistlus ja peitemäng juba rohkem kunsti ja närve. Momendil võimaldab nimelt merevägi kõige hävitavama ja kiirema löögi andmist vaenlasele. Selline jõud on mereväel. N.n. pealvee laevu on USA-l rohkelt: lennukitekandjaid on momendil 16, mitmed neist aatomijõul liikuvad ja 4 propelleriga. Nõukogude Vene alles alustas esimese ehitamisega. Mõte, et pealvee laev võib saada esimese löögi – kasvõi aatomimürsuga – ja ongi läinud, pole päris õige.

Sest laevadel on samuti täpsed ja kiired holatussüsteemid, millised annavad aegsasti märku lähenevast ohust, olgu see siis kas veealune või õhu-oht.

Hävitava löögi peajõud näib olevat allveelaevadel, millised võivad kaua ja suure kiirusega liikuda sügavustes. Õigeks relvastuse mõõdupuuks ja võrdlusteks tuleb arvestada mitmete faktoritega:

1. N.n. esimese lasu kiirus, s.t. kui Nixon või Brezhnev – öieti üks neist – otsustab sellele punasele nupule vajutada, siis kui kaua aega (mitu minutit) möödub enne kui esimene mürsk igalt allveelaevalt läheb teele peale sõnumi (sihtkoha) informatsiooni saamist. USA-l on see ajavahemik vaid mõningate minutite küsimus. Nõukogude Vene süsteemid on aeglasemad.

2. Väljalaske sügavus, s.t. kui sügavalt saab aatomiallveelaev omi mürske tulistada. USA allveelaevad võivad omi mürske tulistada mitmesaja jala sügavuses. Vaenlase allveelaevad seda praegu veel ei saa.

3. Väljalaske sagedus, s.t. kui pika ajavahemiku järele võib järgmise mürsku teele saata, ilma et see esimest segaks, kuid milline ise aga samal ajal nõuab koordineeritud sihtkoha (mitte sama mis esimesel) informatsiooni. USA-l on siin suur edumaa: mürske saab tulistada mõneminutiliste vaheaegadega ja nii läkitada suurt hulka aatomitulejõudu teele enne kui on vajalik sügavamale liikuda ja kiirelt eemalduda.

4. Mürsu täpsus sihtkohas on väga tähtis. Kui USA mürsud võivad maksimaalselt eksida vaid murdosa kilomeetrist siis Nõukogude Vene omad pole siin üldse võrreldavad.

5. Mürsu ulatavus on ka tähtis. Praeguste andmete alusel ei küüni Nõukogude Vene allveelaevadelt lastud mürsud USA kesk-osariikidesse. Kuid USA mürsud on laskekauguses tuhandete kilomeetrite võrra ees.

Kui USA peamiseks löögijõuks on aatomiallveelaevad, siis Nõukogude Venel mitte.

Neil on vast üks kolmandik või isegi pool laevastikust alles diisel-mootoritega – kuigi nad võivad olla aatomimürskudega varustatud. USA-l on momendil 41 aatomiallveelaeva.

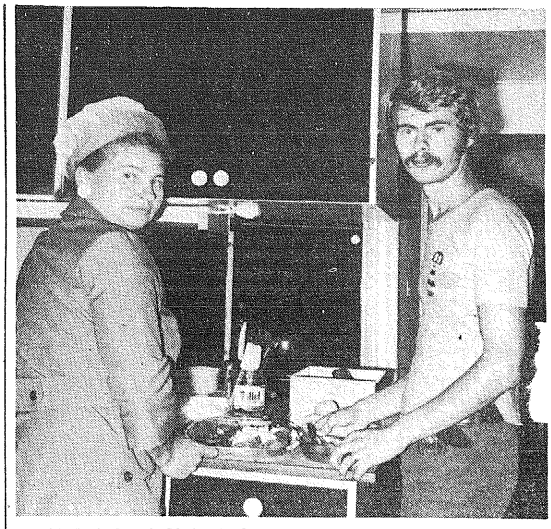
Suur osa allveelaevadest on juba teine generatsioon: n.n. Poseidon tüüp, jällegi nimetatud samanimelise mürsu järgi. Poseidon mürsk ise on vähe pikem ja tüsedam kui Polaris ja küünib juba 4000 km kaugusele. Siinjuures võib igal mürsul olla kaunis mitmeid "poegi" – s.t. iseseisvaid väikseid mürske, milliseid saab vallandada teatud punktist õhus ja kusjuures iga väike mürsk omakorda leiab ja teab teed oma sihtkohta. Poseidon mürsud on tarvitusel olnud juba aastaid ning arendatud loomulikult juba pikemat aega.

Kolmas allveelaevade generatsioon on valmimas: n.n. Trident tüüp. Nood uued laevad on varustatud juba 24 mürsuga, millised küünivad 6400-9600 km ka on veelgi paremate omadustega kui eelkäijad.

Võrdluste kokkuvõttes võib öelda, et kui mõni Nõukogude Vene allveelaev liigub Atlandil, siis tähendab see siiski väga vähe. Ja kui N. Liit teeb ränku pingutusi momendil allveelaevade avastus-süsteemide arendamisega nende rakendamiseks Atlandis, siis seevastu USA on ees.

Sellised süsteemid on ammugi käigus ja pealegi mitmekordsed. Ainult õhuvalve süsteem üksinda on võimaline jälitama allveelaevu mitmekümne kilomeetri kaugusel ja 300 m sügavuses.

Kokkuvõte on lühike: aatomipommide-mürskude megatonnazh (plahvatustonnaazh) on jäänud kaunis väikeseks tegurriks. On palju teisi faktoreid, millistest iga üksik võib olla tähtsam.

Stockholmi Eesti Maja ümberehitatud köögis töötavad perenaine Miljande Pärtma ja Lauri Nurmissaar (EPL-foto)

Tarmo Sepp uus EM majavanem

Stockholmi Eesti Majas on tegevus suvist vaheaega jälle hoogsalt käigus. Suve jooksul teostatud ümberehitused köögi poolel on läbi viidud, täiendusi tuleb sügise jooksul teha vaid köögi ja baari sisustuste osas. Köök on aga küllalt korras, et külalistele pakkuda eestipärast toitu. Perenaiseks on nagu varemgi Miljande Pärtma ja tema abiliseks on tulnud Lauri Nurmissaar. Vahetus on toimunud majavanema kohal. Mart Nurk palus end vabastada, et oma ülikooliõpinguid lõpetada ja tema asemele tuli Tarmo Sepp.

Intensiivne seltskondlik tegevus Eesti Majas on juba käigus. Koorilauljad, bridzhimängijad, fotohuvilised ja rida teisi organisatsioone kohtuvad nagu varemgi Eesti Majas. Näitusetoas avati Ernst Jõesaare huvitav ja isikupärane skulptuurinäitus, milline annab ülevaate skulptori elutööst ja on erakordne suursündmus meie kultuurielus. Näitus kestab 24. septembrini.

Miljande Pärtma jatkab tegevust Eesti Maja perenaisena. kokakunsti kõrval on ta näidanud ka oma teisi kunstipäraseid külgi. Möödunud sügisel korraldas ta käsitöökursuse Eesti Majas, kus õpiti m.h. tohistööde tegemist.

Käesoleval sügisel on tulemas piltkoe ja värviõpetuse kursus. Huvilisi on rohkesti ja septembri lõpul loodetakse kursusega alustada.

Uueks tööjõuks Eesti Maja köögi ja piduruumide poolel on Lauri Nurmissaar, kes Saksamaal on lõpetanud hotellija restoranikooli erakordselt heade hinnetega. Ta on ka varem Eesti Maja tegevuses juhuti kaasa aidanud.

Lauri Nurmissaar kuulub Saksamaa eestlaskonda ja on seal üles kasvanud. Kuna ta ema ei ole eestlane, siis sai ta eesti keelega laiema kontakti alles Ojamaa suvikodus 1962, kui Saksamaa eesti lapsed ja nende hulgas tema sinna saabusid. Tal tekkis elav huvi eesti keele vastu ja kõik järgnevad suved tuli ta Ojamaale eesti laste hulka.

Kolme aasta eest alustas ta õpinguid Stockholmi eesti gümnaasiumis ja jäi Stockholmi päriselt elama.

Nagu eespool märgitud, on muudatus toimunud ka majavanema funktsioonis. Alates 1. septembrist täidab neid ülesandeid noor ajakirjanik Tarmo Sepp. Kaks aastat majavanema kohuseid täitnud Mart Nurk on lõpetamas oma õigusteaduse õpinguid ja ei saa enam oma ülesandeid täita, kuigi ka nüüd ta annab oma kaastööd teatud sektorites.

Teatavasti lasus Mart Nurga õlgadel suurel määral uue Eesti Maja seltskondlike ruumide ja köögi rakendamine ning sissetöötamine.

Eesti Maja Seltskondlikud ruumid on nagu endiselt avatud: äripäeviti kell 11.30 – 19.00 laupäeviti kell 14.00 – 17.00 ja pühapäeviti on ruumid suletud. Sooja toitu serveeritakse Eesti Majas äripäeviti kell 11.30 – 13.30 ja 17.00 – 18.30.

Ruumide üürimiste küsimustes pöörduda perenaise poole telefonil 21 81 34.

Majavanema Büro on avatud teisipäeviti kell 9.00 – 18.30 kolmapäeviti kell 11.00 – 15.00 ja neljapäeviti kell 14.00 – 18.00.

EESTI MAJA WALLING. 34-I

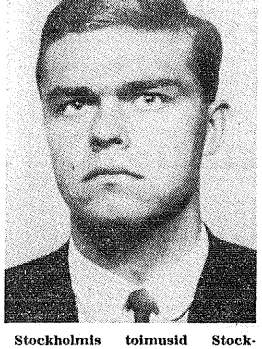
Seltskondlikud ruumid on avatud äripäeviti kell 11.30–13.30 ja 17.00–18.30.

Ruumide üürimine toimub Eesti Maja perenaise kaudu telefonil 21 81 34. Küsige ka menüü ettepanekuid! Kui on erilisi soove, katsume neid lahendada.

Majavanema büroo on avatud teisipäeviti kell 9.00–18.30 kolmapäeviti kell 11.00–15.00 ja neljapäeviti kell 14.00–18.00.

Majavanema telefon: 11 48 88.

M. Üürike SET-i meistriks

Stockholmis toimusid Stockholmi Eesti Tennisklubi SET meistrivõistlused. Klubi meistriks meeste üksikmängus tuli Madis Üürike, kes finaalis võitis Rein Sulet 6–2, 2–6 ja 9–7. Rändauhind – hõbetaldrik, mille on annetanud kullasepp A. Lõpp – jäi selle võiduga käiku – Sulevõidu puhul oleks rändauhind seekord jäädavalt temale läinud.

Poolfinaalides Madis Üürike võitis Vello Kogerit 6–2, 4–6, 6–3 ja Rein Surle Vallut Parikut 8–6, 6–3. Paarismängu-meistriteks tulid Madis Üürike–Rein Tarmet võiduga Rein Sule–John Leesi üle 6–1, 9–7 (poolfinaalid: Üürike-Tarmet võitsid Udo Tohver–Rein Õmblust 4–6, 6–1 ja 6–4 ning Sule-Leesi Türner senior–Türner juniori 6–0, 6–0).

Eesti keele kursused Stockholmis

Eesti keele kursused Eesti gümnaasiumi juures jätkuvad ka sellel semestril esmaspäeviti kell 16.30 kooli ruumides Tulegatan 20 (pool treppi). Töö, mida juhatab fil.lic. Paul Laan, toimub õpiringi raames (nn. universitetscirkel) kahes grupis vastavalt seliele, kas soovitakse õppida ainult keelt või kogu koolikursust, kuhu kuulub ka eesti kirjandus.

Eesti keele õpetus rootslastele (edisijõudnutele) jätkub teisipäeviti. Osavõtuks mõlemast kursusest palutakse registreerida kohe. Informatsiooni saamiseks helistada tel. 08/15 01 60/1338 (päeval) või 08/19 36 96 (õhtul).

Mari Tase ja Lennart Utterström kuulutati abiellujatena maha Köpingis.

Erich Aas, ASEA kõrgpingesüsteemide osakonna juhataja Västerásis on ühtlasi asjaajaja direktori asetäitjaks suurte rahvusvaheliste elektriala firmade ASEA, HAFELY ja MCAPL ühisele kõrgpinge testsüsteemide keskusele Baselis, Shveitsis.

Orelikunstnik Eestist Soomes

Tallinna konservatooriumi praegune oreliklassi professor Hugo Lepnurm viibis nädal Soomes kontsertreisil, esinedes Lahti ja Pori kirikutes, kus ta esitas nii klassikalist kui ka eesti uuemat orelimuusikat. Orelikontserdid toimusid Soome muusikanädala raamides.

— Millise õigusega nõuate minuga kokkuelamist?
— Teie kuulute minu huvisfääri Ribbentrop-Molotovi pakti salajase lisaprotokolli alusel 23. augustist 1939.

Mesi vana ja loomulik inimese energiaallikas

Mesi ei ole mingi tänapäeva leiutis, kärjemeest on juttu juba piiblis ja meest on lugu pidanud kõik antiikaja rahvad. Meil kodumaal kasutati mett peamiselt külmetushaiguste puhul. Taludes oli mustasõstratee ja mesi peamisteks ravimisteks igatliiki külmetushädade vastu. Võistlussportlasi on alati peetud mee dideedi peal. Ja loomulikku ravi pooldavad arstid on unustusehõlmast välja toonud vana rahvatarkuse, kus mett kasutati haavandite parandamiseks.

Mesi on ainuke elavast organismist pärinev süsivesinik, mis inimestele kättesaadav magusainena. Mesi on ainuke eelseeditud suhkur looduses. See viimane omadus teebki mee nii väärtuslikuks.

Meil ei ole võimalik lauale asetada ühtegi teist toitainet, mis oleks 99% eelseeditud. Meesuhkur dekstroos (nimetatud ka viinamarja suhkur või veresuhkur) on magusaim kõigist suhkruist, peale selle on ta mahedaim, ei vaja seedimist ning seetõttu on ta toiduna energiaallikas, mille toime on kiire.

Meel on veel palju teisi omadusi. Ta on ainuke magusaine, mis omab loomuliku kõhulahtistaja omadusi. Samuti on mesi kiireim stimulant maailmas.

Kasutades suhkru asemele mett, ei teki organismis raskeid lasvaaine ülejääke, mis tekivad sajaprotsendilise süsivesiniku, valge suhkru, puhul, kus ei leidu ühtegi vitamiini ega ühtegi mineraali.

Mesi sisaldab kõrget c-vitamiini protsenti. Mida tumedama värvusega on mesi, seda toitvam ta on.

Mida muud sisaldab mesi peale nii vajaliku c-vitamiini? Mees leidub thiamiini ja riboflaviini koos mitme teise b-vitamiiniga. Mees leidub mineraale, hormoone ja aminohapet (proteiin) ning diastaasi ja ensüüme, mis aitavad korraldada seedimist.

Mida aga sisaldab valge suhkur? Mitte midagi muud kui puhast tärklist. Ja ometigi on iga inimese suurimaks probleemiks tärklise kõrvaldamine oma dieedist!

Mee toime tõttu kui kiire energiallikas, söövad mett kõik tänapäeva olümpiaatleedid.

Paljud nendest on ehk arvamisel, et see on uus tarkus. Kuid juba Vana-Kreekas toideti atleete olümpiamängude ajal meega.

Elukutselised mägironijad ja pikamaa ujujad söövad oma treeninguajal suurel hulgal mett.

Teaudslikult on aga alles tänapäeval selgeks saanud, miks mesi aitab väsinud organismi uuesti ja hästi funktsioneerima hakata. Mesi toidab sportiaste puhul peamiselt pingutusest väsinud südamemuskleid.

Mesi sisaldab peamiselt dekstroosi, mille inimorganism otsekohe ümber töötab glükogeeniks, mis on ainuke suhkruvorm, mida inimorganism võib varuks holda selleks puhuks, kui ta vajab kiiret energiatõusu. Peamine glükogeeni varuait inimkehas on maks, näärmerakud ja musklid.

Iga süsivesinik, mida inimkeha toidust saab — väljaarvatud muidugi mesi — tuleb inimorganismil esmajärjekorras ümber töötada dekstroosiks. See on keeruline ja aeganõudev protsess, olgu siis tegu jahutoitude, leiva, kookide, shokolaadi või muuga.

Iga inimene on kuulnud väljendit "veresuhkur". See tähendab peamiselt eda, et teatud hulk glükogeeni peab vereringes alati olema, vastasel korral degenereeruvad inimeses nii vaimsed kui kehalised funktsioonid.

Näitena võiks tuua äärmuslikku juhtu suhkruhaigete puhul. Kui nende veresuhkru protsent on madal ja nad saavad insuliini, siis võib sellele järgneda shokilukord üledoseerimise puhul ning patsiendi ajutegevus aeglustub niivõrd, et patsient langeb koomasse.

Tavalistel puhkudel aga kui veresuhkur langeb, muutub inimene toimaks ja väsinuks ning instinkt sunnib ta tegema väikest söögiaegade vahellst kerget söömaaega.

Kui veresuhkur langeb tunduvalt ning seda on vaja suure väsimuse ületamiseks otsekohe tõsta, eriti aga panna uuesti normaalselt tööle südamemuskleid, kas siis on tark tegu süüa toitu, mis vajab pikaajalist seedimist enne kui sellest kord saab dekstroos, mis omakorda produtseerib kiiresti vajalikku glükogeeni?

Või tuleks sellisel juhul valida toit, mis juba on 99% eelseeditud dekstroos? Vastus on selge ka lapsele. Sööge mett! ·

Süües teisi süsivesikuid energia jaoks, peavad südamemuskid, ajurakud ja vereringe kaua ootama hädasti vajatavat glükogeeni, sest seda ei saa enne kui seedimisprotsess on lõpetatud.

Mesi on maailma puhtaim toit. Peale selle aga on ta seedeelundite puhastaja. Mesi sisaldab muide kõiki mineraale, mida sisaldab inimluukere. Bulgaaria talupojad on kuulsad oma pika eluea poolest, samuti tuleb neid pidada terveimaks inimesteks kogu maailmas. Rahvusvahelised teadlased seletavad seda ainult sellega, et nende toit koosneb peamiselt piimast ja meest.

Berliini ülikooli toitlustamisala professor dr. Rubner väidab, et mesi sisaldab kõiki inimorganismile vajalikke b-vitamiine.

Inimene muidugi ei saa süüa ainult mett. Kuid igal söögiajal oleks soovitav ja hädavajalik süüa vähemalt kaks teelusikatäit mett. Sellega on garanteeritud, et inimesel jätkub küllaldaselt energiat ühest söögiajast teiseni.

Kui vanad rahvad pidasid mett

137 Metsaülikooli kursusel Kanadas

KOTKAJÄRVE, Kanada (ME) — Kotkajärve vabaõhualal lõppes seitsmes Metsaülikooli kursus. Metsatudengite, õppejõudude ja personali näol viibis kursusel 137 eesti kultuuri-entusiasti, kes veetsid populaarsel laagriplatsil huvitava ja töörohke nädala. Kursuse pidulik lõpetamine toimus talgusöögi, kirjandusõhtu ja lõkkega. MÜ juhataja dr. Jaan Timusk tänas pidusöögil osavõtjaid metsailliõpilasi õppejõude ja personali tubli töö eest ja soovitas MÜ valmu Kotkajärvelt üle maade ja mandrite edasi kanda.

Kuigi MÜ kursus kestab ainult ühe nädala iga aasta sügissuvel, toimub selle ettevalmistamine juhatuse ja programmitoimkonna poolt kogu aasta kestel. Selle tõttu võtab Kotkajärve osavõtjaid vastu, nagu oleks laagripaik aastaringselt kursuse asupaigaks.

Teed ja kohad on tähistatud nimestiltidega, büroo on sisustaud kõige vajalikuga, osavõtjate käsutuses on raamatukogu, köök on nagu korralikus restoranis, kõetud saun ootab.

Igale osvõtjale anti registreerimisel tammeoksast saetud MÜ märk ja ringkaustik, kus leiduvad kursuse päevakava, korrareeglid, õppetööks vajalikud juhised ja lugemismaterjal eesti keeleja kõnerühmade tööks.

Aabitsa eeskujul "Mübitsaks" nimetatud lugemismaterjal sisaldas fotostaatiliselt paljundatud 42 leheküljel lühipalasid ja katkeid eesti kirjanike Lutsu, Tammsaare, Oksa, Kangilaski, Helga Nõu, Elin Toona, Vetemaa, Undi, Panso, P. E. Rummo ja Vaitoni loomingust.

Metsaülikooli uus kursus algas laupäeva hilisel õhtupoolikul piduliku söögiga, kus serveeriti meemõdu ja traditsioonilisi eesti pidutoite, mida lühikeses sõnavõtus tutvustas MÜ perenaine Hilja Jukkum. Juhataja sisukatele tervitussõnadele järgnevalt luges dr. Vello Soots ette kauaaegse lektori dr. Ivar Ivaski pühendusproologi.

Kotkajärve esimene elanik Heino Jõe tutvustas osavõtjatele paika, mis on algusest peale olnud kursuse asukohaks ja tervitas külalisi "kohaliku rahva poolt. Tarmo Heyduck, korravalve organiseerija, hüündimega miilits", esitas korrareegleid, mis kehtivad Kotkajärvel.

Pidusöögile järgnes avaloeng Ilse Lehistelt — Oskar Lutsu "Kevade", mis ühtlasi oli sissejuhatuseks esmaspäevasele filmietendusele Huntsville kinos, kus film tuli linastamisele. Dr. Lehiste ettekanne puudutas Lutsu loomingut. "Kevade" sünnilugu, tegelasi, nende karakteristikat ja kriitilisi märkmeid teose filmiversioonile.

Pärast loengut toimus tutvumisõhtu Kotkajärve vabaõhutetatris Andres Raudsepa juhtimisel.

Pühapäeva hommikuga algas MÜ rutiinikohane ja mitmekülgne tegevus, kus eesti keele- ja kõnerühmade töö vaheldus loengute, huviringide, diskussiooniringide ja meelelahutusega.

Möödunud kursust, iseloomustati kursuse lõpul toimunud kokkuvõttes kui asjalikku ja töörohket. Osavõtjad muutusid nädala kestel ühtekuuluvaks eesti kultuurihuviliste pereks.

Pidulik söögiaeg toimus ka kursuselõpul, laupäeval, kus serveeriti sülti pruunistatud kartulitega, suitsetatud searibi, sõira ja magustoiduks kama.

Piidusöögil mängis Reet Hendriksoni poolt organiseeritud rahvapillide orkester: juhataja viiulil, akordionil Toomas Voogand Rootsist, kandlel Eestis hiljuti kandlemängu õppinud Piret Parrest ning loogapillil Liivi Jõe. Viimasena mainitud instrumenti kasutati Kanadas esmakordselt.

See valmistati MÜ käsitöö huviringis kodumaalt saadud jooniste järele. Loogapilli nimetatkse rahvakeeles "Jauramiks" ja see on puhtakujuline rütmiinstrument.

Rahvatantsu huviring, mis tegutses MÜ-s Marga Raudsepa ja Juhan Radima juhendamisel, lõbustas lauarahvast rahvatantsude esitamisega. Lektor Ilmar Mikiver oli luuletanud Hilja Juukumile pühendatud soneti, mille ta kõigi rõdult ette luges ja pereemale üle andis.

Pidusöögite järgnevat kirjandusõhtut organiseeriris ARvo Naelapea ja seal esitati rida humoristlikke luule- ja proosapalasid eesti kirjandusest.

MÜ-nädala finaaliks oli lõkkeõhtu hoogsate ühislauludega eesti rahvalauluvarast. Teatriviring Ain Laasi juhtimise esitas lõkkel paroodilise omaloomingi "MÜ vastamata küsimustest", Ilmar Mikiver kandis ette oma humoristliku rahvalaulu "Kohtamisest metsaga", Reet Hendriksoni rahvalaulu huviring tutvustas eesti laulumänge ja lauluansambel "MÜla" Andres Raudsepa juhtimisel esitas vokaalset rahvaloomingut.

Löke ja viimane kommunikeerimine NU-st leitud uute sõpradega kestis varaste hommikutundideni. Pühapäeval sõtis MÜ laiali. Uus kursus, kaheksas, toimub 1974. a. sügissuvel.

metsakodu

Wickman taunis N.Liitu

Välisminister Krister Wickman märgib, et N.Liidus käimasolev kampaania teisitimõtlejate vastu raskendab võimalusi luua riikidevahelist usaldust. Peale selle osutab see karuteenet ka pinge vähendamisele, sõnas välisminister.

— Tolerans ja humaansus on põhilised väärtused ka siis, kui kõne all on püsiva rahu loomine. Isiksused nagu akadeemia liige Sahharov ja Nobeli laureaat Solzhenitsõn on ülemaailmses ulatuses tuntud humaansuse ja riikide- ning inimestevahelise kooselu esindajatena, sõnas Wickman.

— On märkimisväärne, et Sovjet, kes on saavutanud nlivõrd suuri poliitilisi ja majanduslikke edusamme, ei oma sisemist tugevust et toleereerida kriitikat teisitimõtlejate ridadest omaenda ühiskonnas, toonitas välisminister. (JA).

EPL moekiri: Pikem sügisseelik

Pikk ja palav Skandinaavia suvi pole nagu andnud mahti sügismoe peale mõtelda. Pealegi kui meile tänavu pakutakse kuhjaga villaseid kootud riideid — eriti jakke, veste, pulloovereid ja neid võime kanda ükstelse peal korraga!. KOotud sügavale otsaesisele tõmmatud mütsid ja pikad, narmastega sallid on mõeldud külma sügishooaja aga mitte maheda indiaani-suve jaoks, nagu see meil äsja oli.

OLgu kuidas on — Pariis on oma saladused juba avaldanud hilissuvel, kuna Kopenhaagenis toimus sügisriietuse näitus terve Skandinaavia valmisriiete vabrikantide esindajate poolt juba märtsis! Üldine joon kaldub üha rohkem tumedates värves daamiliku, pisut nagu aegunud, stiili suunas.

Tee mis tahad: uusi moepilte jälgides, meenub ikka Greta Garbo ta oma hiilgeaja filmidest 30-date aastate keskel. Jällegi näeb maailmakuulsa rootsi staari ülespoole pööratud äärega pott-kübaraid, tema lotendavaid mantleid suurte rebasenahast kraede ja lalade seotavate vöödega.

Olen seda juba aastate jooksul tüdimuseni kirja pannud, sest ikka ja alati tuleb "Garbo-look" kuskilt taas päevavalgele. Nii on muidu eraelus nii halvasti riietuv Greta tahes tahtmatult loonud kõige püsivama "ajatu" joone.

Naise kuju on pikendatud sügismoe nõuetele vastavalt pikkade seelikute ja puusadeni ulatuvate jakkide abil. Kõige lühem seelik katab ikkagi korralikult põlvi. Sügismantel ulatub sageli poolde säärde ning kokteelkleit peaaegu maani.

Pika jaki juurde kuuluv kostüümiseelik laieneb alles puusajoonel, või on volditud, mis kujuneb suurmoeks. Kui on figuuriga probleeme võib puusadel voldid ära jätta. Ölad on nurgelised ja kälsed tihti piklikud avarad puhvid, mis lõppevad väikese mansetiga. Küljetaskud mantlitel väga suured, rinnataskud või alnult nööbiga klapid sagedased.

Kostüümi- ja mantli materjaliks on mustriline tweed, esikohal muidugi vanad tuntud shotlimustrid. Hästi kirju mustriga villaste kleitide juurde kantakse kootud villaseid jakke, millel sama muster. Ka ruudulise shotlimustri värvide mäng võib olla uudne, näiteks roosa ja pruun või roosa ja roheline.

Palju on mustrite sisse kootud kulda ja hõbedat, ka sportlikel modellidel. Riidesortidest näeb kerget villast musliini, mitut sorti kreppi, kerget dzhörsit — seda eriti rohkelt tumedates lil-

Lihtne kostüümkomplee pika mustrilise jaki, halli volidtud seeliku ja samamustrilise kootud pulloveriga.

lemustrites, kusjuures valitseval kohal jällegi pruunid varjundid — edasi karvane mohair ja õhtuks täissiid või must samet.

Õhturiietus häbenematult dekolteeritud — eest ja tagant. Isegi baliikleidil võib olla sportlik joon- kuid löngast kootud pulloover või vesti näol.

Kleidid istuvad korralikult taljes, on enamasti samad head tuttavad — särkmodellid- volditud sellikutega. Mantlitel ja kasukatel enamuses seotavad vööd. Suured rebasenahksed kraed ja mansetid on tagasi. Väga tähtis on kootud riietuses nüüd käisteta pulloover-vest, n.n. "slipover", mida kanname pluusi või ka kleidi peal.

Mõned nendest on pikad ja neid kantakse kitsa vööga, mis talje koomale tõmbab. Väga palju on seeliku ja pluusi kombinatsiooni, eriti õhturiietuses, kusjuures seelikuteks kasutatakse n.n. "gobelään riidematerjali", nagu vanade seinava ipade või tooli põhjade jaoks.

Heledatest värvidest, tihti kooskõlas tumedatega, ei tohiks mitte unustada veidi tuhmi valget, meekollast, heledat elevandihalli. Veinipunane, tumeroheline ja tumelilla võistleb tarmukalt pruuniga. Lõbus on veel see, et ühel ja samal kootud kleidil või pikal jakil võib esineda mitu erimustrit — maleruudud, kolmnurgad, triibud — jumaltänu aga ainult kahe või kolmevärvi kombinatsioonis.

Sukad võivad olla harmoneerivad muu riietuse värviga, kingad küll palju õhema talla aga sirge tugeva kontsaga. Väikeste kübarate juurde kantakse loori. Make-up: väga tumedad ripsmed, kitsad nöörkulmud. Silmalaud hallikas-oraanzhid (!) ja huuled isegi kastani-pruunid.

Soengud on peadligi "istuvate" kübarate tõttu vähem kohevad kui mullu, ka täiesti sirged otsmikul tukkadega paazhi-frisuurid on asendamas valejuuste — postishide — abil moodustatud suuri ja kohevaid soenguid. Koketselt vormitagad baretid väikestel poisipeadel on jälle lööknumber.

Karusnahkade kõrval on õhturiietuses palju jaanalinnusulgedest boasid, sulgedega on äärestatud ka õhtukleidi jakid. Tihti on suled värvitud vastavalt kleidi värvitooniga. Ehtena kantakse pikki pärlikeesid või suuri kuule ümber kaela. Ka roosiõisi siin ja seal pluuside kaelusel või kitsal sametpaelal kaelas.

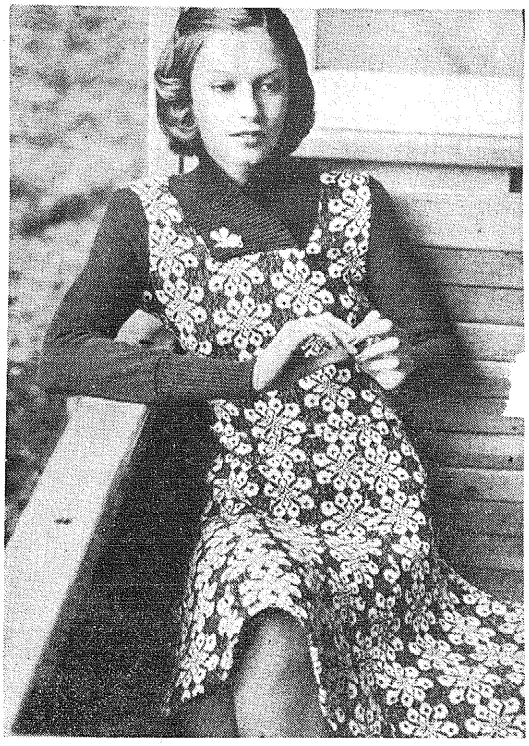
Üldiselt on pikkade seelikute, markeeritud õlajoone ja kaunis kohevate jakkide tõttu üldmulje kuidagi "tädilik". Samuti lillemustrid tumedal põhjal nagu ei noorenda oma kandjat. Ka pikkade jakkide ja pikenenud volditud seelikuga kostüümid eeldavad kõrget kasvu ja saledat figuuri. Muidu näivad kõik uued riided üks number suuremad kui tarvilik. Moega tahaks küll igaüks meist kaasa käia, aga kahjuks ei ole kõik mitte ilus, mis parajasti just moodne.

KARIN

Tiiu Kadak, eesti kunstnik Johennesburgis, jätkab oma edu Lõuna-Aafrikas. Äsja esines ta suurel lillemaalijate näitusel, kus 80 kunstnikku 28-st eri maast esinesid. Johannesburgi kolm suurimat hotelli on kaunistanud oma ruumid tema lillelitodega, samuti üks suur haigla.

———

Stiliseeritud lumehelbemustriline kootud kleit.

SIIT ja SEALT

Juhan Madise, major KS dipl., tähistas Lakewoodis oma 70-a. sünnipäeva. Iseseisvas Eestis teenis ta kindralstaabis, ülemjuhataja adjutandina, sõjakooli õppejõuna ja "Söduri" toimetajana. 1939 määrati ta ülemjuhataja kindral Laidoneri eridelegaadiks Poola ülemjuhataja Ryz Smigly juurde. USA-s on ta töötanud ühe metallitööstuse üldosakonna juhatajana. Ta on Lakewoodi Võitlejate ühingu esimees.

Vlater Niilus, mag. phil. ja iseseisvusaegne Akadeemilise Emakeele Seltsi teaduslik sekretär, kes praegu töötab Californias Claremontis asuva ülikooli raamatukogude abijuhatajana, sai 60-aastaseks. Ta võtab osa eesti organisatsioonide tööst.

Voldemar Vaher, New Yorgi seltskonna- ja noortetegelane, tähistas 50-aastast sünnipäeva. Ta lõpetas a. 1948 Giesseni ülikooli Saksamaal dipl. agronoomina. USA-s saavutas magistri kraadi Cornelli ülikoolis ja asus New Yorgis tööle piimandusühingute kesklaboratooriumis, hiljem saades ühe suure piimandusfirma laboratooriumi juhatajaks.

Henn Ründva valiti Toronto eesti täienduskooli uueks juhatajaks lahkuva O. Paasi asemele.

August Tomander, Eesti Vabariigi kaitseväe kolonelleitnant ja teeneterikas Vabadussõja veteran (VR 1/3), tähistas Torontsiku jalaväepataljoni viimaseks ülemaks. Hiljem oli ta Tartu Sõjaväeringkonna ülemaks.

Aleksander ja Salme Ader tähistasid kuldpulma New Yorgis. Aleksander Ader oli kodumaal raudtee teenistuses, viimati aga Antsla linnapeaks.

Eduard Mägi, eestlasest adventkoguduse jutlustaja, on juba aastaid olnud USA-s Adventkirikute Liidu põgenikeosakonna juhatajaks ja esindajaks Church World Service'i juures, millise kaudu neil päevil 200.000-ndes põgenik pääses Ühendriikidesse.

Tõnu Kalam, noor dirigent Bostonist, esines Tangelwoodi sümfoonilise muusika pidustustel dirigendina neljal avalikul kontserdil. New York Times märkis sel puhul tunnustavalt, et noor eestlane on "ekspertdirigent" ameerika helilloojate tõlgendamises.

• Leinateated

Long Beachis New Yorgi osariigis suri 1. septembril Ella Kangro, sünd. 20. märtsil 1881 Tartus.

Lorainis, Ohio osariigis USA-s suri 17. augustil Mathilde Kooba, sünd. 11. veebruaril 1891 Viljandis.

New Yorgis suri 31. augustil Gerda Simonlatser, n-na Peterson, sünd. 20. veebruaril 1900 Tartus.

Eestis suri 13. augustil Jaan Harju, sünd. 14. jaan. 1908.

New Yorgis suri 26. augustil Annette Lindemann, sünd. 3. novembril 1899 Narvas.

USA-s suri Ella Männapso, n-na Vaabel.

Torontos suri 4. septembril Nikolai Karlison, sünd. 14. veebruaril 1905 Saaremaal.

Californias suri 2. septembril Richard Lehtmets.

Kanadas suri Mihkel Puna.

Kanadas suri Liisa Aak.

Peking nõuab Venelt ainult lepingupidamist

Möni aeg tagasi (11.8.1973) ilmus mõjukas Londoni ajakirjas Economist lugejakiri, mille alla seisis Neville Maxwelli nimi aga millesse kohtistus eriline huvi seetõttu et see oli teele saadetud Pekingist. Arvestades kohalikke olusid võib enam-vähem kindel olla, et kui see kiri ka ei olnud otseselt võimude poolt inspireeritud, siis need vähemalt selle sisu pooldasid. Juttu on seal nimelt põhjustest miks N. Liit Hiina piiril hoiab nii suuri vägesid.

Kirja oli põhjustanud Economistis avaldatud arvamine, et Hiinal on N. Liidu vastu territoriaalseid nõudmisi. Selle väite ütleb kirjakirjutaja olevat põhjalikult vale. Niisugust põhjendust esitavat N. Liidu propaganda, kes aga väga hästi teab, et see on väljamõeldis. Hiina on korduvalt N. Liidule kinnitatnud, et tal pole mingeid territoriaalseid nõudmisi vaid, et ta soovib ainult läbirääkimisi 19. sajandil sõlmitud piirilepingute täpsustamise ja kinnitamise üle. Hiina ei nõudvat koguni mitte uute piirilepingute sõlmimist, vaid ainult kokkulepet status quo säilitamiseks ning reltvastatud jõudude teagasitõmbamist vaidlusalusest ümbrusest.

Vaidluslauseks küsimuseks, nagu kõnesolevast kirjast selgub, on N. Liidu poolt alates 1960-datest aastatest harrastatud laevasõidu praksis piirijõgedel. Hoolimata, et piirilepingutes midagi sellist ei seisa võidab N. Liit, et laevasõidu-õigus piirijõgedel kuulub ainult temale. Ja sinna ei saa Hiina midagi parata, et N. Liit ei austa ka omaenda poolt 1951. a. Hiinaga sõlmitud lepingut laevasõidu korraldamise kohta neil jõgedel. Selle asemel on ta Hiina piirile nii Kaug-Idas kui ka MOngoolias toonud surmatoovaid lööküksusi, millede ülesanne pole kaugeltki kaitse vaid ähvardamine, võimalikult koguni kallaletung.

Sellele lugejarkijale võiks ehk niipalju lisada, et ei tohiks olla palju öeldud nentides, et Balti riikide vastavate kogemuste valgusel energiline seljataguse kindlustamine Euroopas ja Ameerikas, kusjuures kogu oma mitme aastakümne ropp söim alla neeliat, ühenduses on agressiivsete kavatsustega Kaug-Idas.

AH-saated

Ameerika Hääle eestikeelsed saated antakse edasi igal pealeiõunal kella 16—17 rootsi aja järele ühe tunni kestvuses. Leinealad on järgmised: 13 m (21740 kilohertsi), 19 m (15270 ja 25235 kilohertsi), 25 m (11960 kilohertsi) ja 31 m (9680 kilohertsi).

Arhitektid Eestist USA-s

NEW YORK (EPL) USA-reisile saabus N. Liidu n.n. "spetsialiseeritud turmisgrupp", mille koosseisus on ka Tallinna arhitektid Raine Karp, Aadu Eegi ja Ester Liiberg.

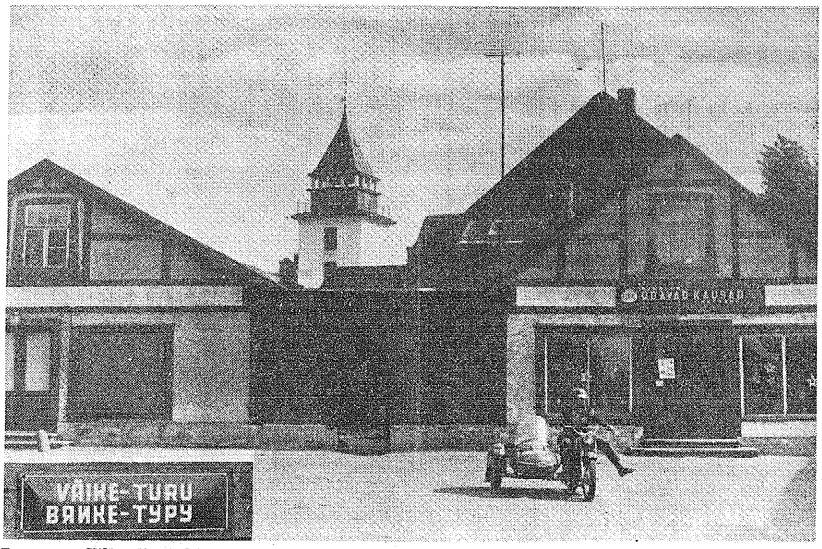
Nende reis hõlmab New Yorki, Washingtoni, Philadelpihat, Bostini ja Detroiti.

———

Aumärk surmapatt

Nagu Pihkva protsessi kirjeldustest selgub okupatsiooni ajakirjanduses tagantjärele, on surma mõistetud kuue eestlase osas erilise "süüna" märgitud ka nende vabatahtlik astumine saksa sõjaväkke ning idarinde medali saamine.

Ühe surmamõistetu puhul on raskendavaks asjaoluks ka "Erna" võitlusgruppi kuulumine Eestis.

Praegune Viljandi. Baltisaksa ajakirja "Baltische Briefe" toimetaja Wolf J.v. Kleist avaldab pilte Eesti-reisist oma ajakirjas. Pildil paistab kahe kaupluse vahel tuletõrje torn. Nurgas tänavasilt eesti ja vene keeles sealtsamast.

Ameeriklase muljeid "kummaliselt ning hirmunud Venemaalt"

Washington (VES) — suure levikuga ja apolitiline ajakiri 22 National Geographic Magazine" toob maikuu numbris pikema artikli "Volga — Vene võlmas laevatee", mille autoriks on ameerika ajakirjanik Howard Sochurek, keda peetakse üheks enam kogenenud Nõukogude olusid tundvaks reporteriks. Temale oli Volga-reis kolmasteistkümnes Nõukogude Venes. Artikkel käsitab reisi 2300 milli pikkusel Volgal Valdai kõrgendikelt Kaspia mereni, on käsitluselt mitmekesine, kirjeldustelt päris huvitab, suhtumiselt sõbralik valitsevale korrale ja väljendustelt tagasihoidlik.

Vaatamata sõbralikule hoiakule ja tagasihoidlikule elupiltide esitamisele leidub artiklis lõikusid, mis näitavad elutõdesid nende alastisuses, kus autori kui ka vaba inimese mõttemaailm tahtmatult annab vaba voli tõelisusest arusaamisele ja esitab Nõukogude elu tõelist olemust, riigivõimu osa inimese elus ja Nõukogude inimese seisundit selles. Need elutõed on absoluutses vastuolus pidevalt levitatava propagandaga.

Artikliga tutvumine avab kindlasti silmi neil, kes langenud peenekoelise kommunistliku propaganda võrku, kel puudub ülevaade Nõukogude korra tõdedest ja usuvad või kipuvad uskuma, et Nõukogude kord on parim.

Toome allpool enam-vähem sõnasõnalisi väljavõtteid artiklist.

Peatusime Kuibõshevi jõujaama lähedal liivarannal, kus reisijad tohtisid minna suplema. Pärast suplemist ilmnes kontrollimisel — üks puudus. Kohe alustati otsimist. Laevasõit peatati. Edasisõit jatkus alles siis kui mitmetunnilise otsimise järele leiti uppunu. Reisijuht selgitas: "Meie, venelased, hoolitseme ükstteise eest. Oleme saavutanud palju, aga me oleme ikka veel puudustes. Meil on olnud nurjumisi, aga mele püüdleme ja meie hoolitseme ükstteise eest." Püüdsin muuta jutuainet, mõeldes — kas prantslane hoolitseb vähem surnu eest, et ei peata uppunu otsimiseks reisilaeva või hoolitseb venelane liiga palju!

Jaroslavli laevatöõstuses produtseeritakse massiliselt sõude-, mootorja mitmet muud liiki paate kuni suuremate jahtlaevadeni. Neid müüakse hinnaga 1kuni 12 000 kr Vene töölisele, kelle keskmiseks kuupalgaks on 660 kr jäävad nad kättesaamatuks.

Igal väliskorrespandendil tuleb varem või hiljem omada kogemusi vene miilitsaga, kes osutab erilist tähelepanu Venes reisivale välismaalasele. Põhjus — kehtiva mentaliteedi arvates ei näe vööras midagi head Nõukogude süsteemis. Nii pöördus järsult minu poole üks vihane venelane Öeldes: "Ma näen, teie tahate võtta pilti inimestest, kes ootavad sabas klaasi jooki. Miks püüate näidata ainult halba minu kodumaast."

Seletasin: "Tahan saada pilti sellest marmormajast, mitte kärust maja ees, mis müüb kvassi, mida rahvas ootab pikas sabas." Maja oli restaureeritud omaegne Lenini elumaja. Kvassi müümine arenes aeglaselt põhjusel, et müüjal polnud küllaldaselt klaase kvassi müümiseks, ta pidi neid vehete-vahel pesema uueks tarvitamiseks.

Tuli katkestada reis ja sõita Moskvasse — loa saamiseks edasiseks reisiks. See oli aegavõttev ja närvipingutav toiming, pikkade läbirääkimistega. Viimaks sain siiski loa koos uue juhiga ja tõlgiga.

Togliatti — uus linn. Olin eriliselt meelitatud. Olin esimene USA ajakirjanik, kes võis tutvuda selle linnaga. Autotehaste linn. Tehased produtseerivad päevas 14000 autot. Produktsioon läheb müügile teistese kommunistlikesse maadesse kuid ka Helsingisse, Stockholmi, Kopenhaageni ja mujale. Tööstuse üleshitamiseks on ostetud moodsamaid sisseseadeid võimalikult kõikjalt: automaat-keevitajad Pennsylvaniast, suured pressid Inglismaalt, ülekandeseadeldised Itaaliast jne. Tehases töötab üle 2000 eriteadlase välismaalt, neist 15 USA-st.

Töölisteks parteitruud kommunistid — neid tuuakse kõikjalt. Näide: keevitaja Nina toodi Moskva lähedalt. Palgaks 140 rubla kuus. Hüvitusena kuulub korteri juurde 3200 ruutmeetrit alamaad — aedvilja ja lillede külimiseks. Autode võistlushind välismaal on 5 000 kr mis on pool hinda Fiat 124 ja Volkswagenil hinnast. Nõukogude inimesele maksab omal maal sama auto 5500 rubla. mõtlesin — omapärane hoolitsemine oma inimeste eest.

Karl Marxil on kuulus lause: usk on oopium rahvale. Tugedes sellele on usuvastasus võimu üks poliitika. Kuid Vene püüab näidata, et ta on vaba mineviku ebausust. Kirikute restaureerimiseks kulutatakse raha ja neid kujundatakse rahvuslikeks monumentideks. See kehtib vaid ettenägelikult väljavalitute kohta. Tegelikult edendatakse kirikute lagunemist ja hävimist, koguni vandalismi kaudu.

Pole haruldueks, kus kiriku katusel kasvavad puud, kaunid ja väärtuslikud maalid on täis rõvadaid joonistusi ja külglõõvisid kasutavad kohalikud elanikud turbamulla panipaikadeks. Altar täis tuvide jäätmeid ja rususid, kuhu vahele tihti äraeksinud värskelt nopitud peotäis aasalilli . . .

Vesteldes ühe vene mehega kurtis see: "Tahaksin, et mu pojast saaks Tolstoi või Lenin. Ma olen mures ta pärast. Ta laulab dzhäss-orkestris, tal on pikad juuksed ja habe. Ta on 22 aastat vana — mis saan ma teha! Kunagi ta saab kahetsema, et pole järginud püsikindlat aktsepteeritavat korda." Näib, et sotsiaalsed ja kultuurilised arengud välismaailmast mõjutavad ka Venemaad, kus leidub arvajaid: — muutused on tervitatavad . . .

EESTI MAJA STOCKHOLM
Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-I

Võltsimisasutused idabloki riikides

NEW YORK (VES) — Ülevaate idabloki poolt levitatava desinformatsiooni kohta annab endine Tshehhoslovakkia salateenistuse major dr. jur. Ladislav Bittman oma raamatus "Geheimwaffe D" (Bern, 1973, 253 lk.). Tshehho salateenistuses töötas Bittman aastail 1954-1968. Pärast Tshehhi okupeerimist 1968.a. põgenes ta Viinist, kus ta viimati töötas, Lääne-Saksamaale. Elab praegu USA-s, kus ta avaldas raamatu "The Deception Game" (1972, Syracuse, N.Y.). Viinis oli Bittmanil asüülõiguse palumine võimatu, sest (Bittmani kinnitusel) Viinis Austria politseis ja vastuluures töötas rohke hulk idakloki riikide agente, neist üks ("Herr Sieben", kattenimi) isegi Austria julgeolekuteenistuse kõrgemas juhtkonnas.

Idabloki riikide salateenistuste "D-osakondade" ülesandeks on desinformatsiooni (väära, eksiteele viiva informatsiooni) tootmine ja levitamine, maskeeritud propaganda ja mitmesugused mõjutusoperatsioonid, et vastase tegevust sisemiselt nõrgestada.

N. Venes loodi omaette, iseseisev desinformatsiooni osakond 1959. a. ning Ida-Saksamaal, Ungaris ja Tshehhoslovakkias aastail 1963-1964. Selle uue osakonna ülesandeks jäid kõik salateenistuse erioperatsioonid.

Keskmiselt teostatakse N. Venes ja teistes idabloki riikides aastas kokku 300-400 erioperatsiooni. Ainuüksi Tshehhi poolt teostati sarnaseid operatsioone 1965. aastal 115. Üks mõjukama ja kuulsama aktsioonina esineb Tshehhi salateenistuse ajaloos "Operation Neptun", millest Ladislav Bittman juhtivalt tegutses.

Ajendiks sellele aktsioonile oli ühe tshehhi filmiettevõtte kavatsus: anda kaugnägemisele film veealusest elust. Ülesvõtted kavatseti teostada ühes Tshehhi järves. Salateenistuse "Osakonnas D" tuldi siis mõttele, lasta filmimeestel avastada järve põhjas asuvad salapärased kastid.

Nendesse kastidesse paigutati Hitleri-Saksamaa dokumente ja valeraha. Osa dokumente olid õiged, isa valmistati, ja mõned isegi gooti kirjas. Osa materjali saadi ka Moskvast.

Nende "dokumentide" abil taheti siis koormata taas Lääne-Saksamaad ja mustata Lääne-Saksa valitsuse teenistuses olevaid isikuid. Kastid järve põhja uputas Ladislav Bittman isikliikult.

Sakslased koondasid sõja lõpuaastail rohkesti arhiivmaterjali Böömimaale. Sõja lõpul langesid need materjalid tshehhide kätte. Neid materjale kasutaski siis tshehhi salateenistus 1964.a. kastide täitmiseks. Kastid "avastati" filmimeeste poolt 3. juulil.

Nende asumisest järve põhjas informeeris ülesvõtete teostaja tshehhi salateenistust, kes need materjalid tõi siis päevavalgele ajakirjanike (ka välismaa esindajate) juuresolekul.

Kastide avamisel selgus, et seal oli dokumente ... mis könelesid sakslaste salateenistuse tegevusest Itaalias, natside poolt teostatud mõrvadest N. Venes jne. Lääne ajakirjanikele andis neist "leidudest" ülevaate 15. septembril 1964 tookordne siseminister (praegune Tshehhi peaminister) Lubomir Strougal. Lääne ajakirjandus esitas need "faktid" silmapaistvalt.

Nii oli kõigel sellel oma poliitiline mõju. Nälteks pikendati Lääne-Saksamaal rahvussotsialistlike kuritegude aegumise tähtaega.

Lisaks nõrgendas see Lääne-Saksa salateenistuse tegevust Tshehhis, sest ka Lääne-Saksa salateenistuses töötas agente, kes varjasid oma pruuni minevikku. Ka hakati taas kahtlustama paljusid Lääne-Saksa avalikkuses tegutsevaid isikuid.

Operatsioon "Neptun" on üks näide, kuidas toimub — ja mida tähendab — desinformatsiooni levitamine. Selgub, et desinformatsioonil on ka siis mõju, kui selles esinevad vead. Kuid hetkel täidab ta siiski oma ülesande ja võimaldab teatavate isikute mustamise nii, et need peavad lõpetama oma avaliku tegevuse, sest kui vastamisi seisavad "dokument" (desinformatsioon) ja dementi leiab uskumist siiski sõnum, mis avaldati, mitte dementi.

— — —

Autode kokkupõrge

NEW YORK (VES) — Raske autoõnnetuse tegid ööl vastu 2. septembrit Lakewoodis eesti noored Peeter Unt, Peeter Henrikson ja Peeter Maksa.

Sõites Laobor Day pidustuselt öökorterisse oma VW-bussiga, sõitis neile peale valel teepoolel sõitev auto kuue noormehega, mille tagajärjel mõlemad autod muutusid rusudeks. Õnneks keegi surma ei saanud, kuid Peeter Undil, kes istus kokkupõrke küljel, murdus jalaluu kolmest kohast ja selle kokkupanekuks tuli haiglas teha operatsioon. Ilmselt tuleb tal jääda pikemaaegsele ravile. Pealesõitva auto juht oli viinastanud.

— — —

Johannes Kääni, metsateadlane USA-s Willimanticus, sai 70-aastaseks. Ta oli viimati kodumaal Karksi metsaülemaks.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Narva SK 20 aastat

Käesoleval aastal saab 20-aastaseks Narva Spordiklubi. Juubeli tähistamiseks korraldab klubi Göteborgi eestlaskonnale esimese sügispeo, juubelipeo. See toimub Gamlestadens Medborgarhusis laupäeval, 29. septembril kl. 19. Päevakohase kõne peab Mart Mägi, Narva Spordiklubi esimene esimees.

Peol on veel kaetud rikkalik einelaud, kooraldatud loteriid ja esineb muidugi tants, kusjuures tantsumuusika eest hoolitseb üks Lääne-Rootsis tuntud orkester. Sissepääs peole on 10:-.

Varemate kogemuste kohaselt palub juhatus laudu aegsasti reserveerida tel. 031/53 75 59 (Merelaid) või 031/92 58 48 (Lootsman).

Kõik on juubelipeole teretulnud!

STOCKHOLM

Kokkutulek

Tallinna Linna Poeglaste Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskooli endiste õpetajte ja õpilaste kokkutulek kooliaegsete mälestuste elustamiseks on organiseerimisel. Osavõtust huvitatuid palutakse registreeruda tööajal tel. 08/21 84 48 (Köll) ja õhtul tel. 08/68 70 65 (Ilr).

†

Uinus minu armas abikaasa ja minu kallis öde

Lea Mägi

n-na Remi

Sünd. 15.2.1913 Tallinnas
Surn. 8.9.1973 Stockholmis

Leinavad

EDUARD

DAGMAR

SUGULASED
Soomes ja Eestis

Matusetalitus toimub reedel, 21. septembril kell 11.00 Hoppets kabelis Metsakalmistul.

†

Armast

Lea Mägi

leinavad

OSKAR AUG

EUGEN IRV

JÜRI KULDKEPP

HUGO OKASMAA

VOLDEMAR PÄRN

JUSSI ROMOT

ANTS SAAT

LEO URM

ANTS VELLET

perekondadega

LINDA ERMUS

KATARINA PÄRN

JUHAN VIILIP

Täname kõiki, kes minu abikaasat ja meie isa

Mihkel Puna

viimsele teekonnale saatsid, tema hauda rohkete pärgade ja lilledega kaunistasid ning meid meie leinas trööstisid.

LESK ja LAPSED

• Leinateated

†

Armast

Lea Mägi

mälestavad kurbuses

IDA
NORA
ENDLA
SAIMA
LII
MARI

†

Armast ema, vanaema ja õde

Pouliine Läns'i

Sünd. 1.5.1897 Kaberneemes
Surn. 8.9.1973 Kaberneemes

mälestavad leinas

LAPSED PEREKONDADEGA

LAPSELAPSED
Rootsis, Inglismaal ja Eestis

ÖDE PEREKONNAGA
Rootsis

Puhka vaikses rahus,
Uinu haua varjus,
Kodumuld, mis Sulle oli armas
Katku hellalt Sind.

†

Armast

Juula Aus'i

mälestavad leinas

HARRY AUS
MIHKEL KÜTT
PAULINE LIGGI
JOHANNES MÄNDER
ALEKSANDER UUSLAID
EDUARD VANAAUS
ERNST VILVAL
perekondadega

LEONTINE KARM
ADELE TEÄR
EMILIE TEÄR

Erlander. . .

Algus lk. 1

kes pidid välja antama ise kartsid halvimat. Enesetapukatsed ja enesevigastamised könelesid enda eest. Samuti ei olnud päris teadmata, kuidas Stalin kohtles mitte ainult oma poliitilisi vastaseid, vaid ka inimesi, kes olid viibinud väljaspool N. Liidu piire.

Isegi saksa sõjavangilaagreist kojupöörduvad sõdurid saadeti koonduslaagritesse. Väljaantavate kartustel oli järelikult alust ja sellele ei pöörranud valitsus mingit tähelepanu.

Teiseks ütleb Erlander ühes kirjas Herman Zetterbergile 5. detsembril 1945, et meie isiklik südametunnistuse piin on väike "nende võimalike järelduste ees, kui meie igas olukorras alati ütleme, et peame tegutsema oma südametunnistuse järele".

Ta lisab, et kui iga inglise noormees oleks oma südametunnistusele järgnenud, ei oleks meil nüüd muresid ei baltlaste ega muude asjade pärast.

Mis imelik mõttekäik see on? Inglise lendurid, kes pommitasid saksa linnu loodetavasti ei olnud röömsad oma tegevuse üle, kuid natsismi tuli ära võita.

Kui Rootsi aga andis välja baltlased, oli söda üle. Ei olnud ka mingit põhjust oletada, et N. Liit baltlaste pärast oleks kallale tunginud Rootsile.

Ei olnud mingeid takistusi, et rootsi valitsuse liikmed oleksid järgnenud oma südametunnistuse häälele ja lasknud baltlased paigale jääda, lõpetab Ahto Uisk ajaleht Arbetaren.

†

Armas öde, naiseöde ja tädi

Salme Riig-Reimann'i

Sünd. 12.8.1903 Pärnus
Surn. 5.9.1973 San Franciscos

leinavad kurbuses

SENTA ja EDVIN

REINVALDT

VILJA PEREKONNAGA

TOOMAS

HEIKI PEREKONNAGA

†

Armast varalahkunud

Lea'd

mälestavad sügavas kurbuses

NAKS ja ANDI

KOIDU ja VELLO

KARIN ja LEMBIT

KRISTLIKE teated

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis kodumaalt lahkumise mälestusjumalat. 16/9 kl. 14, kog. õp., solist A. Viisimaa, orelil H. Kiisk, laululehed.

BORÅS: Carolis kodumaalt lahkumise mälestusjumalat. 16/9 kl. 15, õp. Kodres, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines kodumaalt lahkumise mälestusjumalat. 23/9 kl. 14, õp. Kool, orelil Herbert Piirimets, solist Helle Aro-Cervin, EELK NOrrköpingi kog. segakoor Joh. Äro juhat., laulu-kavaleht.

NORRKÖPING: Matteuses kodumaalt lahkumise mälestusjumalat. 16/9 kl. 14, õp. Laantee, orelil H. Piirimets, kog. segakoor J. Äro juh., laululehed.

EESTI AP. ÖIG. KIRIK

STOCKHOLM: PüHa Nikolai Peakirik, 16/9 kl. 11 ristiülendamise püha liturgia, ülempr. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni Kristuse Ülest. Kirik, 23/9 kl. 11 liturgia, preester Poska.

SOOME ORTODOKSKIRIK

MÖLNDAL: Öhtuteen. 15/9 kl. 17 Mölndali kog. majas, Terrakottag. 3 B. Teisipäevaringi ja õpperingi avakokkutulek. 16/9 kl. 13 samas liturgia. Soome ja eesti keeles ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgarii, Kungsholmsg. 23 jumalat. 16/9 kl. 16, Issanda surma mälest.

STOCKHOLM: Eesti Neilpühi Kirik, Brävallag. 11, 16/9 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 jumalat. A. Laur, lauluettek., ohver oreli heaks. 18/9 kl. 19 piibli- ja palvet.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 16/9 kl. 15, A. Vaim, N. Körm.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23, 16/9 kl. 13 jumalat. H. Vilkholm. 22/9 kl. 16 laulujumalat., 25 külalist Stockholmist.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1, jumalat. 15/9 kl. 18.30 (piibli ja palvetund) 16/9 kl. 15 öed tunnistavad ja laulavad. P. Puuvõsu. Algab pühapäevakool.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 16/9 kl. 13, J. Adelman jt. Betania, Bråddg. 54, palvet. 15/9 kl. 18.

UPPSALA: Bapt.-Kirik Korskyrkan, St. Persgatan 26 jumalat. 16/9 kl. 15, O. Targama.

Moskva. . .

Algus lk. 1

Tass ei nimeta aga nimepidi ei Wickmani ega Kreiskyt. Artikkel avaldati Moskva ajalehtedes.

Orlov ütleb, et välismaal on ikka veel ringkondi, kes püüavad olukorda vildakalt kujutada. Tegelikult olevat N. Liidu avalikkus "väärikalt törjunud" Sahharovi katsed takistada rahvusvahelise pinge lödvendamispüüdlusi ja "toetust rahvusvahelisele reaktsioonile". Olevat imestamapanev kui riigimehed sedasama teevad.

Tavaliselt on N. Liit olnud üsna pehme oma väljendustes Rootsi suunas.

Churchill...

Algus lk. 1

kolaicykile soovi, et see söidaks Moskvasse ja lepiks seal Staliniga kokku Poola edaspidise valitsemise suhtes.

Nagu teada lõppes see "kokkulepe" Poola eksiilvalitsuse likvideerimisega ja Mickolaicyki asumisega Warssavisse, kust tal mõni aeg hiljem tuli põgene da oma elu päästmiseks.

Churchill sõlmis Staliniga ka kokkuleppe vene mõjupiirkonna suhtes Balkanil.

Loosimine 17. sept.

Riigiloterii (Penninglotteriet) järgmine loosimine toimub esmaspäeval, 17. septembril. Seekord on müüdud 1 470 000 loosi, millele langeb 209 820 võitu. Suurim võit on 350 000 krooni, millele järgneb üks 100 000 kroonine, viis 50 000 kroonist, 63 10 000 kroonist ja 122 5000 kroonist võitu.

Kohaliku elu

LUND

Üliõpilaskonna tutvumispidu

Eesti üliõpilaskond Lundis korraldab laupäeval, 15. septembril kl. 19 tutvumispeo Västgöta Nationi keldris, Tornavägen 17. Teretulnud nii uustulnukad kui ka endised üliõpilased. Sügispeakoosolek toimub neljap. 27. sept., millest teatatakse hiljem täpsemalt.

ESKILSTUNA

Täienduskool

Eskilstuna Eesti Täienduskool kutsub kõiki ümbruskonna eesti noori osa võtma õppetööst, mis hõlmab eesti keelt, ajalugu, maateadust ja laulu. Tänavu toimub tegevus teistes ruumides, sel aastal uues, S:t Eskili koolis, Smedjegatan 3-5, reedeti kl. 17.00, alates reedest 14. sept.

Võtame lahkelt vastu ka eelkoolieelisi lapsi, keda rakendatakse mänguringi tegevusse.

Teretulemast!

GÖTEBORG

Mardipidu

On jälle tulemas kõikidele Göteborgi eestlastele populaarseks saanud Näiteringi Sügispidu. Kuna see toimub 10. novembril, just Mardipäeval, siis võib seda ka nimetada Mardipeoks. Kohaks on jällegi Gamlestadeni Medborgarhus.

Kirev kava, tantsu ja muud nalja. Elnelaud ja muidugi loterii mardihanedega.

Eelmisel aastal tundus juba, et saal kipub kitsaks jääma, sellepärast kes ees see mees.

Kohta reserveerida ja võimaluse korral ka pääset lunastada saab telefoni teel J. Hansen 29 01 54 ja H. Broberg 53 12 43.

Laupäeval, 10. novembril kl. 19 täpselt Gamlestadens Medborgarhusis!

Sylvia (n-na Herodes) ja Matias Henriksonile sündis Stockholmis poeg Andreas Arthur Matias.

Göteborgi pühapäevakool kutsub

kõiki eesti lapsi 16. sept. algusega kl. 15 Smyrna kog. majja, sissekäik Parkg. 1 (raamatukaupluse kõrvalt). Samal ajal emadele-isadele "vanade tund", kus laulavad ja tunnistavad koguduse öed. Juhatab Pauline Puuvõsu.

Teretulemast!

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Televisioonprogramm

TV ⋮ Lördag

9.00 **Vi träffas i vallokalen på söndag.** Färg. Program för valförrättare.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finsksprakiga program:
9.30 **Tapahtumia.** Aktuellt magasin för finskspråkiga.
10.00 **Joseph Alanen, kalevalan kuvittaja.** Suomen phdasverisimäksi jugend-taiteilijaksi on sanottu 1920 tuntemattomana kuollutta Alasta.
10.00 **Joseph Alanen, kalevalan kuvittaja. Suomen puhdasverisimmäksi jugend-taiteilijaksi on sanottu 1920 tuntemattomana kuollutta Alasta.**
Joseph Alanen — kalevalaillustratör. Färg. Joseph Alanen som dog okänd 1920 anses ha varit Finlands främsta jugendkonstnär.
Textat på svenska.
10.15 **Made in Finland.** Hämeenlinnalaisen pakkausalan teollisuuslaitoksen työntekijät ruokatunnilla» mukana myös Päivi Paunu, Jussi Raittinen, The Boys ja Esko Riihelä.
Made in Finland. Vi besöker ett industriföretag i Tavastehus där arbetarna har matrast. Sång och spel av Päivi Paunu, Jussi Raittinen och The Boys.
Textat på svenska.
11.00—11.15 **Start I.** Färg. 1. Hello, Charlie!
17.50 **Helgmålsrining.** Färg. Från Sääbrå kyrka i Ångermanland.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Aktuellt i veckan.** Färg. Textat.
18.30 **Mitt Kina** av Felix Greene. Färg. 3. Om decentralisering, ekonomi och självförsörjning.
18.55 **Erik Tani, Margretetorp** är keramiker och har stengodset som sitt konstnärliga uttrycksmedel. Färg.
19.10 **Levande musik.** Färg. Med Sten Broman på genrep inför söndagens konsert.
19.30 **På rymmen med Pippi Långstrump.** Färg.
20.00 **Nya 10 000 kronorsfrågan — minneskavalkad och en presentation av höstens frågeserie. Programledare: Nils-Erik Baehrendtz.**
20.50 **Renkalven.** Färg. Den arktiska, ryska renen tvingas ibland att föda sina kalvar i kyla och snöstorm.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—23.00 **Under falskt namn.** 3. Nätet sluter sig.
I rollerna: Götz George, Vera Tschechowa, Günter Mack, Bibiana Zeller, Gustav Knuth m fl.

TELEVISION 2

16.20 **Inte bara csardas och paprika. Färg. Ett program om gengångare och nydanare i ungersk kultur av Nils-Petter Sundgren.**
17.15 **Anslagstavlan.** Färg.
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Doldisarna.** Färg.
17.35 **Mumlan.** Färg.
18.00 **Lördags.** Färg.
18.30 **Torsdagsbarn.** Färg. 3. "Jag måste rymma".
I rollerna: Claire Walker, Gillian Bailey. Simon Gipps-Kent, David Tully.
19.00 **Ute.** Färg. Om säkrare fiske från Västkustens klippor, om några av höstens bär och om hur kommunen Västervik ordnar det för sina innevånares fritid.
19.30 **Rapport** med väder och sport.
20.00 **Joe Lamptons affärer.** Färg. 15. Snabba pengar.
I rollerna: Kenneth Haig, Zena Walker, Colin Walland, Janet Key m fl.
20.50 **Den lyckliga familjen.** Färg. 12. Möte i månsken.
21.00 **Orrspel** — dokumentärfilm om orren av Arne Johansson, Ingemar Lind och Gösta Tysk. Färg.
21.30 **Rapports valextra.** Färg. Reportage, kommentarer och bakgrund.
21.45 **Lördagsnöjet:** Filmautomaten.
Färg. TV 2:s filmautomat, konstruerad ungefär som en fotoautomat som kan ta rörliga bilder, har gjort en turné genom Mellansverige. Till denna rullande filmstudio har allmänheten varit välkommen att medverka med vad som helst.
22.15 **TV-nytt, väder.**
22.20—0.10 **Jag heter Stelios.** Färg. Svensk långfilm från 1971. Regi: Johan Bergenstråle.
Medverk: Konstantinos Papageorgiu, Anastasios Margetis, Savas Tzanetakis, Andreas Bellis.

TV ⋮ Söndag

9.40 **Svenska för er.**
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 **Uutisviikko. Nyhetsveckan.**
10.25 **Lasten TV:** Nappi ja nepari. Tarina tonttuperheestä, jolla ei ollut talviasuntoa.
Barnprogram: Knappn och knäppet — **93a8.bm. Färg.**
3f.35 **Kesänkuva:** Oriveden kansainvälinen kurssikesä.
Sommarbild. Reportage från sommarkurserna i Orivesi.
11.00—12.15 **Gud tjänst.** Från Missionsförsamlingen i Alingsås. Predikan: Pastor Lars Holmberg. Mötesledare: Börje Kraft. Körledare: Arnold Ivarson.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Det var en gång ett slott.** Färg. Bilderbok om sagornas värld — en film av Stefania Börje och Carl-Henrik Svenstedt.
18.30 **Poesin lever!** — reportage från Gamla Riksdagshuset den 27 maj i år — och några kommentarer inför en ny kärv höst för den svenska lyriken.
19.00 **Frank Heller berättar.** Del 4. Mellan en våg och en våg. Fjärde och sista delen av serien om Frank Heller berättar om hans liv och författarskap under 30- och 40-talen, om hans möte med filmen och om den sista återkomsten till villan på Bornholm.
19.55 **Levande musik.** Färg. Ur höstens konsertsäsong sänds från Göteborgs Konserthus Stravinskijs "Våroffer" med Göteborgs Symfoniork. Dir. Sexten Ehrling.
20.35 **Sportspegeln.**
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—ca 01.15 **Valvaka.** Färg. I en samsändning redovisar TV 1 och TV 2 valresultaten allt eftersom de kommer in och förutsäger valresultaten.
Kommentatorer är docent Ingemar Lindblad och professor Olof Ruin. Programledare: Lars Orup.

TELEVISION 2

16.30 **Staro I.** Färg. Introduktion till den engelska nybörjarkursen.
16.40 **Musikallsk cabaret** med Sven-Erik Bäck, Eric Ericson, Sven Berger och Martin Tegen m fl.
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Doldisarna.** Färg.
17.35 **Fröken ensam hemma åker gungstol.** Färg. 1. Resan till Kullerbyttsgropen på Sängängen. TV-musical av Gunnel Linde. Musik av Ulf Peder Olrog och Håkan Norlén. Medverk: Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mathias Liljefors, Inga Didong, Åke Nygren.
18.00 **Vad händer under fötterna? Färg. Det första av två program om Stockholms "undre värld" av Einar Linde.**
18.30 **Tintins äventyr.** Färg. 6. Dynamit.
18.45 **Tårtan.** 14. Inspektören.
19.00 **Vaktparadernas vaktparad — Bo Ancker från The Military Tattoo 1973 i Edinburgh. Färg.**
19.30 **Rapport** med väder och sport.
20.10 **Den gamla jazzbion.** Leif "Smoke Rings" Andersson presenterar jazzförspel vi minns från 30- och 40-talen.
20.20 **Söndagsdeckaren:** Columbo — amerikansk polisserie med Peter Falk. Färg.
21.35—ca 01.15 **Valvaka.** Färg.

TV ⋮ Måndag

Skol-TV:
9.00—9.10 **Switch on!** 4. Lågstad.
9.45—10.00 **Matematik, åk 1. 2. I Trollebo.** Lågstad.
10.10—10.30 **nordens natur och klimat. 1. Vulkanön vid Golfströmmen. Högstad.**
12.00 **Extra aktuellt.** Färg.
Skol-TV:
12.30—12.50 **Afrika i dag** — mellanstad.
13.35—13.55 **Improvisationer.** 2. Collage-bygge.
14.00—14.20 Barnkunskap: Förskoleå8nL%. Mårten 1 1/2 år. Gymn.
14.30—14.55 Iläraprogram: Dravatisk z verksamhet 1. Lågxtad.
16.30—16.45 **Halvkem** med Mysti och Nalle Topp. Färg.
17.15—17.45 **Regionalt: Så gick valet...** Regionala valresltat och kommentarer. (XVER ÖSTRA REGIONEN)
17.15—17.45 **Regionalt: Valet i Stockholms län** — dagen efter. Politiker utfrågas. (Över Stockholms-cegionen)
17.15—17.45 **Regionalt: Efter valet.** Intervjuer och kommentarer med anledning av valutgången i Norr- och Västerbotten. (Över norra regionen)
17.15—17.45 **Regionalt: Val v syd.** Valresultat med reportage och komo mentarer.(Översödraregionen)
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Elefantpojken.** Färg. 2. Den fiskande katten.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.25 **Pelikanen.** Färg. Pjäs av August Strindberg. Regi: Yngve Nordwall.
I rollerna: Birgitta Valberg, Olof Willgren, Lilian Johansson, Hans Ernback, Bellan Roos. h20.45 - **balladen om storebror.** Färg. Italiensk tecknad kortfilm om maffians framfart på Sicilien.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.55 **TV-nytt.**
22.00—22.25 **Modern jazz.** erndt Egerbladh med Sten Öbergs kvintett i en uppoagning från Jazzfestivalen i Umeå hösten -72.

TELEVISION 2

6.00 **Extra Rapport.**
7.00 **Extra Rapport.**
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Doldisarna.** Färg.
17.35 **Fröken Ensam hemma åker gungstol.** Färg. 2. Resan till Randiga Mattvägen.
Medv: Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mathias Liljefors, Inga Didong, FKE Nygren m fl.
18.00—18.30 **Mötet.** Färg. Karin Ahrland, Fredrika Bremer Förbundet, möter Christina Liljencrantz, journalist, om kvinnan i dagens samhälle.
19.00 **Anslagstavlan.** Färg.
19.05 **Fiendelinjen.** 15. Tyska staben anar oråd.
I rollerna: Louis Velle, Vernon Dobtcheff, Elisabeth Alain, Tsila Chelton, Daniel Sarky m fl.
19.20—19.30 **Sydnytt.**
19.20—19.30 **Västnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport** med väder.
20.25 **Gatans serenad** — svensk musikfilm från 1941.
Imedv: Ulla Billquist, Evert Taube och Guxtav Wally tcllsammans med 20 Wally-flickor. Filmen presenteras av Wwveca Billquist.
21.00 **Hur är det annars?** — filmkomedi från Elfenbenskusten som i satirisk form skildrar vissa mindre behagliga företeelser i ett afrikanskt samhälle.
21.35 **Jazzsamba.** Färg. Pianisten Macoy Tyner och hans kvartett.
22.00 **Kvällsöppet.** Gary Engman med gäster.
22.45—22.50 **TV-nytt, väder. 7**

TV ⋮ Tisdag

Skop-TV:
8.30—8.50 **Att bygganfrån grunden** — byggteknik. 1. Den nye byggarbetaren. Gymn.
9.209.40 **Hydraulik och pneumatik. Principer och tillämpnimgar. Gymn.**
10.00—10.10 **Switch on!** 4. Lågstad.
11.00—11.10 **Start I.** Färg. Engelsk nybörjarkurs för vuxna. 2. Hello Charlie!
Skol-TV:
12.00—12.10 **Människan, djuren, naturen.** 2. Människan ställer till. Lågstad.
12.20—12.40 **Arabvärlden.** Färg. 1.o Irak. Högstad.
13.10—13.30 **Se, lyssna, uppleva.** Résan till Stockholm 1728. Mellanstad.
13.35—13.55 **Fortplantning, ärftlighet och utveckling.** la. Snart.
1b. 2 hg sidfläsk — men magert. Högstad.
14.00—14.15 **Vardagslivets kemi.** 1. En dag med Eva. Högstad.
16.30—16.45 **Halvfem.** Färv.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Träff Isak.** Färg. Sportmagasin för alla åldrar. Programled: Kjeluf Isaksson.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.30 **Längst ute i havet.** Färg. Shetlandsöarna, Stogbritanniens nordligaste ögrupp, ligger på samma breddgrad som Grönlands sydspets. Nu hotas även denna utpost med dess rika fågelliv, av oljeborrtorn och industrcer.
20.20 **Levnadsstandard — vad är det? Färg. Är det mer pengar, mer fritid, renare luft och vatten, mindre sjukhusköer eller större möjlighet att påverka sin livssituation?**
Familjer i Belgien och Ungern — jordbrukare, arbetare och tjänstemän — berättar för Bo Bjelfvenstam och Ingrid Samuelsson. 1. Så bor familjerna.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.45 **TV-nytt.**
21.50 **De trolovade.** Tredje delen.
I rollerna: Paola Pitagora, Nino Castelnuovo, Lea Massari, Fosco Giachetti, Lilla Brignone.
22.50—23.05 **En francais.** Färg. 1. Le pont.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Idoldisarna** Färg.
17.35 **Fröken Ensam hemma åker gungstol.** Färg. 3. Resan till Handelsbodem i Byråklippan.
Medv: Anna Wallin, Pontus Hultgrön, Mathias Liljefors, Inga oldidong, Ake Nygren.
18.00 **Start I.** Färg. Engelsk nybörjarkurs förtvuxna. 2. Hallo Charlie!
18.10—18.30 **Spela gitarr.** Färg. Med Uffe och Tabbe.
19.00 **Puttes tips. Fägg.**
19.05 **Fiendelinjen.** 16. Fången.
I rollerna: Louis Velle, Elisabeth Alain, Tsila Chelton, Jean-Gabriel Nordmann, Daniel Sarky, Gérard Chevalier m fl.
19.20—19.30 **Sydnytt.**
19.20—19.30 **Västnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport** med väder.
20.00 **Gold Diggers 1933.** Amerikansk långfilm fgån 1933. Regi: Mervyn LeRoy.
I rollerna: Ruby Keeler, Joan Blondell, Aline MacMahon, Dick Powell.
2.35 **Vad har Moses Makone gjort?**
22.85 **Kvällsöppet.** Gary Engman med gäster
22.50—22.55 **TV-nytt, väder.**

TV ⋮ Onsdag

Skol-TV:
9.20—9.40 **Föda, kläder och bostäder.**
1. Mat tack vare? Mellanstad.
10.10—10.30 **Astronomi.** Inblick i ursprung och framtid. Högstad.
12.00—12.25 **Världens natur och klimat.** 1. Klimatet och människan. Högstad.
13.10—14.40 **Matinéteater Krocken av Bengt Bratt.** Färg. Om en trafikolycka och de människor som är inblandade i en. Regi: LennartHjulström.
16.30—16.45 **Halvfem.** Färg.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Calandrino.** Färg. Italiensk serie i medeltidsmiljö.
I rollerna: Antonello Campodifiori, Nenetto Davoli, Marta Monti.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.30 **Porträttet.** Färg. Carl-Axel och Monica Dominique — närbild av ett musikerpar.
20.00 **Natur och vetenskap.** Färg. Med bl a Bengt Feldreich, Nils Linnman och KAS Sjöblom.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.30 **TV-nytt, väder.**
21.35—23.05 **Smältugnarnas timme. Del 2: !!Handlingar för frigörelse". En revolutionär film om situationen i Argentina av Fernando Ezequiel Solanas.**

TELEVISION 2

%—.?ü **TV-nytt, väder.**
17.30 **Doldisarna.** Färg.
17.55 **Fröken Ensam hemma åker gungstol.** Färg. 4. Resan till kusligheterna i Skrivbordsgrottan.
Medv: Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mathias Liljefors, Inga Didong, Åke Nygren.
18.00—18.30 **Slutet gott?** Färg. Hur har det gått för Ugandaflyktingarna, en annorlunda invandrargrupp som kom till Sverige för snart ett åc sedan?
19.05 **Fiendelinjep.** 17. Attentat eller inte?
19.20—19.30 **Sydnytt.**
19.20—19.30 **Västnytt.**
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport** med väder.
20.00 **Lärarrummet.** Färg. Pjäs av Arne Hedlund.
20.55 **Anslagstavlan.** Färg.
21.00 **Varför kan ingen bota Takeshi? Färg. En gripande berättelse om en 15-årig japansk pojke, Takeshv Takano. Han lider av den sällsynta, obotliga sjukdomen progressiv muskeldystrofi, som gör att musklerna gradvis upphör att fungera. Läkarna vet inte orsaken till sjukdomen och man har inget botemedel.**
21.50 Kvällsöppet som bl3a tar upp ämmet skola, lärare, elever.
22.35—22.40 **TV-nytt, väder.**

TV ⋮ Torsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 **Fyra epoker — fyra miljöer.** 1. Medeltiden. Gymn.
9.20—9.40 **Trafik.** Trafikkunskap — varför det? Mellanstad.
9.45—9.55 **Människan, djuren, naturen.** 2. Människan ställer till. Lågstad. Textat.
10.10—10.25 **Matematik, åk 1. 2. I** Trollebo. Lågstad.
0.35—.00 Improvisationer. . Inkräktarna. Gymn.
16.30—16.50 **Halvfem.** Färg.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Teaterkärran.** Färg. Med den amerikanska teatergruppen "Story Theatre.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.30 **Arvingarna** — engelsk serie.
20.20 **Två marscher** — politisk satir från Jugoslavien.
20.30 **Fokus.** Färg.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—22.35 **Krigets sista månader. Det andra i en serie på fyra program om andra världskrigets avgörande sista månader skildrade ur rysk synvinkel.**

PROGRAM 2

17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Doldisarna.** Färg.
17.35 **Fröken Ensam hemma åker gungstol.** Färg. 5. Skeppsbrottet vid Obebodda Bordsön.
Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mathis Liljefors, Inga Didong, Åke Nygren.
8.00—8.40 Natthärbärget — **finskt program av Karl Sahlgren som skildrar de människor som av någon anledning blivit tvungna att bo på natthärbärget.**
19.00 **Start I.** Färg.
19.05 **Fiendelinjen.** 18. "Desertören".
I rollerna: Elisabeth Alain, Tsila Chelton, Louis Velle, Vernon Dobtcheff, Daniel Sarky m fl.
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport** med väder.
20.00 **Per Myrberg läser Heinrich Böll.** Novellen heter "Det kommer att hända något"
20.20 **N. P. Möller, fastighetsskötare. Färg. Underhållning av Frank Andersson, Åke Whitney och Jacques Werup. Regi: Håkan Ersgård.**
Ánkans skärv: med Nisse Ahlrot och hunden Kalle, Maj Lindström, Ulla Sonesson och Gus Dahlström.
21.00 **Bakom rubrikerna.** Vad gjorde massmedia på Norrmalmstorg?
21.45 **Kvällsöppet.** Gary Engman med gäster.
22.30 **TV-nytt,tväder.**
22.35 **Sportnytt.**